

T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

FİZYOTERAPİ VE REHABİLİTASYON ANA BİLİM DALI

FİZYOTERAPİST ADAYLARINDA
YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE E-ÖĞRENME TUTUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Gülsüm Eda İNAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Ferdi BAŞKURT

ISPARTA-2024

KABUL ve ONAY SAYFASI

Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı Çerçevesinde yürütülmüş olan bu çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez savunma tarihi: 05/07/2024

İmza

Danışman : Prof. Dr. Ferdi BAŞKURT

Süleyman Demirel Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Ana
Bilim Dalı

Üye : Prof. Dr. Emrah ATAY

Burdur Mehmet Akif Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mesut ERGAN

Süleyman Demirel Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Ana
Bilim Dalı

ONAY: Bu yüksek lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulu'nca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Mukadder İnci BAŞER KOLCU

Enstitü Müdürü

BEYAN

“*Fizyoterapist Adaylarında Yaşam Boyu Öğrenme ve E-Öğrenme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*” adlı Yüksek Lisans, Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesine uygun olarak hazırlanmıştır.

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmayla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Hazırlayan

Gülsüm Eda İNAN

Danışman

Prof. Dr. Ferdi BAŞKURT

TEŞEKKÜR

Lisans eğitimim ve tez araştırmamın her aşamasında bilgi, tecrube ve emekleriyle bana her turlu yardım ve desteği sağlayan, bana yol gosteren değerli hocam ve tez danışmanım sayın Prof. Dr. Ferdi BAŞKURT,

En zor zamanlarımızda bizler için her turlu fedakarlığı yapan, her daim yanımızda olan amcam İbrahim İNAN ve yengem Fadime İNAN,

Desteklerini her daim hissettiğim arkadaşlarım İlayda KÖMÜRÖÜ ve Burak KARA,

Hedeflerimi gerçekleştirebilmem için her zaman beni destekleyen ve yanımda olan ANNEM, BABAM ve KARDEŐİME,

Sonsuz teŐekkürlerimi, sevgi ve Őükranlarımı sunuyorum.

Gülsüm Eda İNAN

Isparta-2024

ÖZET

Fizyoterapist Adaylarında Yaşam Boyu Öğrenme ve E-Öğrenme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Günümüzün bilgi toplumlarında değişimin hızına yetişebilmek için her alanda yaşam boyu öğrenen bireylere ihtiyaç vardır. Teknolojik gelişmelerle birlikte öğrencilerin öğrenme tercihleri göz önünde bulundurulduğunda yaşam boyu öğrenme sürecinin etkinliği ve sürdürülebilirliği için e-öğrenme ortamları önemli bir yere sahiptir.

Çalışmamızın amacı fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme tutumlarını, e-öğrenmeye yönelik tutumlarını, e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarını ve bu parametrelerin birbiriyle olan ilişkilerini incelemektir.

Çalışmanın araştırma örneklemini 2023-2024 eğitim öğretim yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümünde eğitim gören ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 342 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma boyunca veriler Kişisel Bilgi Formu, Yaşam Boyu Öğrenme Tutum Ölçeği, E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği ve E-Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma sonucuna göre, fizyoterapist adaylarının yaşam boyu öğrenme tutumlarının ve e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Fizyoterapist adaylarının e-öğrenmeye yönelik tutumlarının ise orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Her bir ölçeğin ölçek puanlarının cinsiyet ve sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değişmediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin yaşam boyu öğrenme tutumları ile e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları arasında pozitif yönlü ve orta düzeyli bir ilişki olduğu görülmüştür. Öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumları ile e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları arasında ise pozitif yönlü ve orta düzeyli bir ilişki olduğu görülmüştür. Sosyal medyanın günlük kullanım süresi ve e-öğrenmeye hazır bulunuşluk arasında bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sosyal medya kullanım geçmişi ve e-öğrenmeye yönelik tutum arasında da bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Yaşam boyu öğrenme, E-öğrenme, Tutum, Hazır Bulunuşluk, Fizyoterapist Adayı

ABSTRACT

Investigation of the Relationship Between Lifelong Learning and E-Learning Attitudes in Physiotherapist Candidates

In today's information society, individuals need to be lifelong learners in order to keep up with the pace of change. Considering the learning preferences of students along with technological developments, e-learning environments have an important place for the effectiveness and sustainability of the lifelong learning process.

The aim of our study is to examine the lifelong learning attitudes of physiotherapy and rehabilitation students, their attitudes towards e-learning, their readiness for e-learning and the relationships between these parameters.

The research sample of the study consists of 342 students who volunteered to participate in the study studying at Süleyman Demirel University Department of Physiotherapy and Rehabilitation in the 2023-2024 academic year. Throughout the study, data were collected with the Personal Information Form, Lifelong Learning Attitude Scale, E-Learning Readiness Scale and E-Learning Attitude Scale. According to the research results, it was found that physiotherapist candidates' lifelong learning attitudes and readiness for e-learning were at a high level. It was found that the attitudes of physiotherapist candidates towards e-learning were at a medium level. It was determined that the scale scores of each scale did not change statistically significantly according to gender and grade level. It was observed that there was a positive and moderate relationship between students' lifelong learning attitudes and their readiness for e-learning. It was observed that there was a positive and moderate relationship between students' attitudes towards e-learning and their readiness for e-learning. It has been determined that there is a relationship between daily use time of social media and readiness for e-learning. It was also found that there is a relationship between the number of years of social media use and attitude towards e-learning.

Keywords: Lifelong learning, E-learning, Attitude, Readiness, Physiotherapist Candidate

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BEYAN.....	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar DİZİNİ.....	vii
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ.....	viii
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1. Öğrenme.....	3
2.2. Yaşam Boyu Öğrenme.....	4
2.2.1. Yaşam Boyu Öğrenme Kavramı ve Tarihsel Gelişimi.....	4
2.2.2. Yaşam Boyu Öğrenmenin Üçlü Doğası ve Önemi.....	6
2.2.3. Yaşam Boyu Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler.....	7
2.2.4. Fizyoterapistler İçin Mesleki Gelişimde Yaşam Boyu Öğrenme.....	9
2.3. E-Öğrenme.....	9
2.3.1. E-Öğrenme Kavramı.....	9
2.3.2. Geleneksel Eğitim, Dijital Eğitim ve Karma Eğitim.....	10
2.3.3. E-Öğrenme Yöntemleri.....	11
2.3.4. E-Öğrenmenin Avantajları.....	11
2.3.5. E-Öğrenmenin Dezavantajları.....	12
2.3.6. Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Eğitiminde E-Öğrenme.....	12
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	14
3.1. Araştırmanın Amacı.....	14
3.2. Araştırmanın Tipi ve Zamanı.....	14
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	14
3.4. Veri Toplama Araçları.....	14
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu.....	15
3.4.2. Yaşam Boyu Öğrenme Tutum Ölçeği.....	15
3.4.3. E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği.....	15
3.4.4. E-Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği.....	16
3.5. İstatiksel Analiz.....	16

3.6. Süre ve Olanaklar.....	16
4. BULGULAR.....	17
5. TARTIŞMA.....	28
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	36
KAYNAKLAR.....	38
EKLER.....	45
Ek 1. Etik Kurul Onay Belgesi.....	45
Ek 2. Gönüllü Katılım Formu.....	46
Ek 3. Kişisel Bilgi Formu.....	47
Ek 4. Yaşam Boyu Öğrenme Tutum Ölçeği.....	50
Ek 5. E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği.....	52
Ek 6. E-Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği.....	54
Ek 7. Yaşam Boyu Öğrenme Tutum Ölçeği Kullanım İzni.....	55
Ek 8. E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği Kullanım İzni.....	55
ÖZGEÇMİŞ.....	56

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 2.1. Yaşam boyu öğrenmeyi etkileyen kişisel faktörler.....	7
Tablo 2.2. Yaşam boyu öğrenmede öğretim sağlayıcılarının rolleri.....	8
Tablo 2.3. Yaşam boyu öğrenmede ülkelerin rolleri.....	8
Tablo 3.1. Geleneksel eğitim ve dijital eğitim karşılaştırılması.....	10
Tablo 3.2. Karma eğitim sistemleri.....	10
Tablo 4.1. Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ve not ortalamaları.....	17
Tablo 4.2. Öğrencilerin kariyer hedeflerine yönelik bilgilerin dağılımı.....	19
Tablo 4.3. Öğrencilerin sosyal medya kullanım özellikleri.....	20
Tablo 4.4. Yaşam boyu öğrenme tutum ölçeği, e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği puanları.....	23
Tablo 4.5. Ölçek puanlarının cinsiyete göre değişimi.....	24
Tablo 4.6. Ölçek puanlarının sınıf düzeyine göre değişimi.....	24
Tablo 4.7. Ölçek puanlarının sosyal medya kullanım süresine göre değişimi.....	25
Tablo 4.8. Ölçek puanlarının sosyal medya kullanım geçmişine göre değişimi.....	26
Tablo 4.9. Parametrelerin birbiri ile ilişkisi.....	26

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

n	: Kişi sayısı
%	: Yüzde oranı
p	: Önemlilik düzeyi
X+SS	: Ortalama $\pm$ Standart Sapma
Covid-19	: Yeni Koronavirüs Hastalığı
E-Öğrenme	: Elektronik Öğrenme
EÖHBÖ	: E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği
EÖYTÖ	: E-Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
web	: İnternet ağı

1.GİRİŞ

Küresel ekonominin ve toplumun dijital dönüşümü, artmış olan bağlantı ve dünya genelinde eğitilmiş kişilerin sayısındaki artış günümüz dünyasının karmaşıklığını ve değişim hızını arttırmaktadır (1). Teknolojide devam eden ilerlemeyle birlikte ortaya çıkan bilgi toplumlarında; bilgiyi edinme, kullanma, yayma ve yaratma becerileri ekonomik ilerlemeyi ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaktadır (2).

Günümüzde geleneksel öğretim yönteminden daha derin ve entegre probleme dayalı öğrenmeye doğru bir değişim söz konusudur (3). Fizyoterapi ve rehabilitasyon eğitiminde de becerileri geliştirmeyi, eleştirel düşünme sürecini, sentez yapmayı ve çıkarım yapmayı amaçlayan öğrenme ve öğretme yöntemleri kullanılmaktadır (3).Bu bağlamda gerekli eğitim çıktılarına alabilmeleri, mesleki sürdürülebilirlik ve ekonomik kalkınma için fizyoterapistlerin de yaşam boyu öğrenen bireyler olmalı gerekmektedir.

Z kuşağını 1995 ile 2010 yılları arasında doğan bireyler oluşturmaktadır (4). Z kuşağı tabletler, akıllı telefonlar ve sosyal medya gibi teknolojik gelişmeler sayesinde her zaman bağlantı halinde olan bir dünyada etkileşim ve iletişim kurmaktadır (5). Bu durum Z kuşağı öğrencilerinin öğrenme tarzları üzerinde de etkili olmaktadır. Yeni bir şey öğrenirken gözlem yoluyla öğrenmeyi tercih etmektedirler (4). Z kuşağı öğrencilerinin aynı zamanda kişisel öğrenmeyi tercih ettikleri görülmektedir (4). Bilgi ve iletişim teknolojileri, doğası itibariyle Z kuşağının öğrenme süreçlerinde ihtiyaç duyduğu görselliği ve bireyselliği yani istedikleri zaman istedikleri yerde kendi hızlarında öğrenme imkanını sağlamaktadır (4,6). Nitekim teknoloji ve internetin Z kuşağının bilgi edinimini nasıl etkilediğini ve bu kuşağın hangi bilgi edinme biçimlerini tercih ettiğini tespit etmek amacıyla yapılan bir çalışma, katılımcıların mobil uygulamalar ve video içeriği yoluyla öğrenmeyi geleneksel öğrenme biçimlerine göre daha fazla tercih ettikleri göstermiştir (7). Sağlık bilimleri eğitiminde e-öğrenmeyi inceleyen bir çalışma kişiselleştirilebilirliği ve erişilebilirliği sebebiyle e-öğrenmenin yaşam boyu öğrenme ihtiyaçlarını karşıladığı ve istenen öğrenme çıktılarına ulaşmada etkili olduğu gösterilmektedir (8).

Yaşam boyu öğrenme ile ilgili Türkiye'deki lisansüstü araştırmaları incelemek ve değerlendirmek amacıyla 191 tez ve 176 makalenin incelendiği çalışmada Sağlık

Bilimleri Enstitüsünde toplam 8 adet tez çalışması yapıldığı tespit edilmiştir (9). Bunların çoğunluğunu da Hemşirelik Anabilim Dalı ve Tıp Eğitimi Anabilim Dalı oluşturmaktadır (9). Mevcut literatüre bakıldığında fizyoterapist adaylarında yaşam boyu öğrenme ile ilgili çalışmalar açısından eksiklik olduğu görülmektedir. Son beş yılda Türkiye'deki yaşam boyu öğrenme konusunda yapılmış olan yayınların incelendiği bir çalışmada ise sadece %11'inde yaşam boyu öğrenme kavramının e-öğrenme ve dijitalleşme ile birlikte yer aldığı görülmektedir (10). Farklı bölümlerde yaşam boyu öğrenme ile alakalı çok sayıda çalışma olmasına rağmen yaşam boyu öğrenmenin sürdürülebilir olması için e-öğrenmenin önemi göz önünde bulundurulduğunda her iki kavramın birlikte yer aldığı sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu nedenle bu çalışmamız fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme tutumlarını, e-öğrenmeye yönelik tutumlarını, e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarını ve bu parametrelerin birbiriyle olan ilişkilerini incelemek amacıyla planlanmıştır.

Araştırma sorumuz, fizyoterapist adaylarının yaşam boyu öğrenme tutumları, e-öğrenme tutumları ve e-öğrenme hazır bulunuşlukları arasında ilişki var mıdır?

Bu kapsamda çalışmanın ana hipotezleri aşağıda listelenmiştir.

H0: Fizyoterapist adaylarının yaşam boyu öğrenme tutumları, e-öğrenme tutumları ve e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları arasında ilişki yoktur.

H1: Fizyoterapist adaylarının yaşam boyu öğrenme ve e-öğrenme tutumları arasında ilişki vardır.

H2: Fizyoterapist adaylarının yaşam boyu öğrenme tutumları ve e-öğrenme hazır bulunuşlukları arasında ilişki vardır.

H3: Fizyoterapist adaylarının e-öğrenme tutumları ve e-öğrenme hazır bulunuşlukları arasında ilişki vardır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Öğrenme

Öğrenme kavramı, “Kişilerin içinde buldukları ortamlarda yaşamlarını sürdürebilmeleri ve hayatlarından doyum sağlamaları için; bir faaliyetin meydana getirilmesi veya değiştirilmesi amacıyla gerekli olan bilgilerin, becerilerin, deneyimlerin ve davranışların kazanılması süreci” şeklinde tanımlanmaktadır (11). Öğrenme kavramını açıklayan farklı teoriler bulunmaktadır. Bu teorilerden birisi olan Fitts’in öğrenme teorisi; bilişsel aşama, alıştırma-sabitlenme aşaması ve otonom aşama olmak üzere üç bölüme ayrılmaktadır (12). Bilişsel aşamada öğrenilecek şeye ilişkin genel bir anlayış kazanılır, bunlar; öğrenilecek şeyin farklı adımlarını veya bölümlerini, bunların ortaya çıkma sırasını ve farklı öğelerinin zaman ile ilişkisini içermektedir (12).

Alıştırma-sabitlenme aşamasında öğrenilmek istenilen şeyin, alıştırma ve geri bildirim yoluyla uzun süreli hafızada sağlam bir şekilde yerleştirilmesi hedeflenmektedir (13). Bu aşamada öğrenmenin kalıcılığını sağlamak için tekrarlama, detaylandırma ve organizasyon stratejileri kullanılmaktadır (14). Tekrarlama stratejileri, bir bilgiyi veya beceriyi aynen tekrar etmeyi ve yinelemeyi içermektedir (15). Böylelikle edinilmek istenilen bilginin veya becerinin kısa süreli bellekte daha uzun süre kalması sağlanmaktadır (15). Detaylandırma stratejileri ise, hali hazırda bildiklerimiz ve uzun süreli hafızamızda sakladıklarımız ile hatırlamanın önemli olduğuna karar verdiğimiz yeni bilgiler arasında köprü kurmayı içermektedir (14). Yeni fikirleri hafızamızdaki mevcut fikirlerle ilişkilendirerek, aktif olarak daha kapsamlı bir şekilde anlamak ve yeni fikirleri sağlamlaştırmak hedeflenmektedir (14). Organizasyon stratejileri, bilginin farklı bir forma dönüştürülmesini ve öğeler arasındaki ilişkileri kuran bazı şematik sistemlerin geliştirilmesini sağlayarak bilginin daha derin bir anlayış düzeyinde kavranmasını hedeflemektedir (14).

Otonom aşamada bireyler kendi performanslarını izleyip düzeltirken öz düzenleme yapmaktadırlar (13). Öz düzenleme süreci bireylerin kendi öğrenme ilerlemelerini ve öğrenme kazanımlarını izledikleri, değerlendirdikleri ve öz eleştiri yaptıkları bir süreçtir (13). En iyi ve en güvenli öğrenme, bireylerin yeni kavramları, bilgileri ve becerileri edinme konusunda en iyi şekilde nasıl ilerleyecekleri konusunda

kendilerinin seçtikleri belirli öğrenme stratejileri doğrultusunda kendi öğrenme süreçlerini kontrol ettiklerinde, yönlendirdiklerinde ve merkezi olarak dahil olduklarında ortaya çıkmaktadır (16).

2.2. Yaşam Boyu Öğrenme

2.2.1. Yaşam Boyu Öğrenme Kavramı ve Tarihsel Gelişimi

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından 1996 senesinde yapılan tanımlamaya göre yaşam boyu öğrenme; “Beşikten mezara, çocukluktaki öğrenmeden emeklilikteki öğrenmeye kadar hayat boyu süren kişisel öğrenme ve gelişim süreci” şeklinde tanımlanmaktadır (17). Bu kavram yalnızca okullar, üniversiteler ve yetişkin eğitim kurumları gibi resmi ortamlardaki eğitimi değil; aynı zamanda ev ortamı, işyeri ortamı gibi gayri resmi ortamlarda da yaşam boyunca öğrenmeyi ifade eden bütüncül bir kavramdır (17).

Yaşam boyu öğrenme kavramı özellikle Edgar Faure’un başkanlığındaki uluslararası uzmanlardan oluşan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) komisyonu tarafından, 1972’de “Yaşam boyu eğitim” kavramını özetleyen ilk kapsamlı belge olarak kabul edilen “Olmayı Öğrenmek” raporunun yayınlanmasıyla ilgileri üzerine çekmiştir (18). Raporda, 1970’lerin dünyasında eğitimin artık kesin bir bütün teşkil edemeyeceği, öğrencilerin yetişkin hayatına başlamadan önce gerekli tüm yeterliliğe sahip olduğu fikrinin kabul edilemeyeceği ve sonuç olarak öğrenilmesi gereken her şeyin sürekli olarak yenilenmesi gerektiği savunulmuştur (19). Bu doğrultuda da eğitim sistemlerinin yeniden elden geçirilmesiyle “Öğrenen bir toplum” meydana getirilmesi dile getirilmiştir (19).

UNESCO tarafından 1976’da yayınlanan raporda yaşam boyu öğrenme kavramı geliştirilmiş bir tanımla yeniden ortaya konulmuştur. Bu raporda yaşam boyu eğitimin hem bireylerin hem de içinde buldukları topluluğun yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla bireylerin yaşamları boyunca kişisel, sosyal ve mesleki gelişimlerini sağlama süreci olduğu belirtilmiştir (20). Yaşamın farklı aşamalarında ve alanlarında mümkün olan tam gelişmeyi elde etmek amacıyla yaşam boyu öğrenmenin örgün eğitim, yaygın eğitim ve örgün olmayan eğitim modelleri ile gerçekleştirilebileceği belirtilmiştir (20). Örgün eğitim; ilkokulun alt kademesinden üniversitenin üst kademelerine kadar uzanan, oldukça kronolojik olarak

sınıflandırılmış, kurumsallaşmış ve sistematik bir biçimde yapılandırılmış bir eğitim sistemini ifade etmektedir (21). Yaygın eğitim; belirli gruplara, yetişkinlere ve çocuklara seçilmiş öğrenme türlerini sağlamak için resmi sistem dışında yürütülen organize ve sistematik eğitim faaliyetlerini ifade etmektedir (21). Örgün olmayan eğitim ya da diğer bir adıyla gayri resmi eğitim ise; her insanın yaşam boyu günlük deneyimlerden ve çevreyle etkileşime girerek bilgi, beceri, tutum ve içgörü edindiği ve biriktirdiği; aile ve arkadaşlarının tecrübelerinden ve tutumlarından yararlanarak; seyahat ederek, gazete ve kitap okuyarak, radyo dinleyerek, film ve televizyon izleyerek gerçekleştirdiği eğitim faaliyetlerini kapsamaktadır (21).

Doksanlı yıllarda, bilgi ve iletişim teknolojilerinin ve özellikle internetin yayılması ve kullanılması ile birlikte bilginin merkezi bir ekonomik faktör haline gelmesi “Yaşam Boyu Öğrenme” kavramına yönelik ilgiyi yeniden arttırmıştır (22). Avrupa Komisyonu tarafından 2000 senesinde yayınlanan bildiriye yaşam boyu öğrenmenin diğer hedeflerini içerecek şekilde tanımlı “Bireysel, sivil, sosyal ve/veya istihdamla alakalı bir perspektiften bilgi, beceri ve yetkinliği geliştirmek maksadıyla sürekli olarak meydana getirilen bütün amaçlı öğrenme faaliyetleri” şeklindeki genişletilmiştir (23). Dünya Bankası 2003 yılındaki raporunda “Yaşam Boyu Öğrenme” kavramının bilgi ekonomisine yönelik eğitim sistemi olduğunu; eğitimin suçun azaltılması, sosyal uyum, gelir dağılımı, hayırseverlik ve daha etkili işgücü dahil olmak üzere çeşitli piyasa dışı sonuçlar üzerinde de önemli etkilerinin olduğunu belirtilmiştir (24). Tüm bu sürece ilave olarak Avrupa Komisyonu’nun 2012 yılında yayınladığı raporda Avrupa’nın sürdürülebilir büyümeyi ancak yenilikçiliğe ve girişimciliğe katkıda bulunabilecek yüksek vasıflı ve çok yönlü bireyler yetiştirerek sağlayabileceği belirtilmiştir (25).

Geçtiğimiz on yıllar boyunca dünyanın birçok ülkesinde yetişkin eğitimi ve yaşam boyu öğrenmeye yönelik politikalarda önemli değişiklikler yaşanmıştır. 20. yüzyılda; yaşam boyu eğitim akademik hedefler koymak ve bunları başarmak için öğretmen ile konuşma alıştırmaları yaparak, tebeşir ve kalem ile de kağıt alıştırmaları yaparak didaktik öğretim yöntemleriyle bilgi edinmek olarak algılanmaktaydı (26). 21. yüzyıl itibarıyla bilgi ve iletişim teknolojileri, multimedya ve ağlar gibi bireyselleştirilmiş aktif öğrenme programları kullanılarak yaşam boyu öğrenme yalnızca mevcut amaçları gerçekleştirmeyi değil, aynı zamanda öğrenmeye yönelik

uzun süreçli tutumların ve değerlerinde kazanılmasını hedefler hale gelmektedir (26). Geçmişte yaşam boyu öğrenme kişisel bir fayda ve demokratik yaşamın doğasında olan bir unsur olarak görülürken, bugün yaşam boyu öğrenme giderek artan bir şekilde insan sermayesinin oluşumu ve ekonomik kalkınmaya bir yatırım olarak görülmektedir (27).

2.2.2. Yaşam Boyu Öğrenmenin Üçlü Doğası ve Önemi

Eğitimi yeniden organize etmeye ve onu hem insanların algılanan biçimlendirici yaşının hem de okullar ve yükseköğretim kurumlarının resmi sisteminin sınırlarının ötesine genişletmeye yönelik bir kavram olan yaşam boyu öğrenmenin Aspin ve Chapman tarafından üç farklı işleve hizmet ettiği belirtilmiştir (28). Bunlar ekonomik, kişisel ve sosyal işlevdir. Ekonomik işlevi, ekonomik ilerleme ve kalkınma için yaşam boyu öğrenme; kişisel işlevi, kişisel gelişim ve tatmin için yaşam boyu öğrenme ve sosyal işlevi ise sosyal kapsayıcılık ile demokratik anlayış ve faaliyetler için yaşam boyu öğrenmedir (28).

Bilgi, bilgi toplumlarında ekonomik ilerlemenin ve sürdürülebilir kalkınmanın temel itici güçlerinden biri olan insan sermayesinin artırılmasında kilit bir rol oynamaktadır (2). Gelecek için önemli olan bilgiyi edinme, kullanma, yayma ve yaratma becerilerinin elde edilmesidir (2). Ekonomik işlev bireylerin meslek hayatı ve iş dünyası ile ilgili olarak yeni becerileri ve bilgileri edinilmesiyle ilgilidir (27). Bu işlev hem kişinin kendi istihdam edilebilirliği hem de finansal refahı için ve bir bütün olarak ekonominin refahı için önemlidir (27). Yaşam boyu öğrenmenin ekonomik işleviyle geleceğe ilişkin belirsizlikle başa çıkma sağlanırken, aynı zamanda işverenlerin ve bireylerin değişime uyum sağlamasına sağlanıp işgücü piyasalarının kapasitesi güçlendirilmiş olacaktır (18).

Seneler içerisinde yaşam boyu eğitim kavramı yerini yaşam boyu öğrenme kavramına bırakmasıyla anlaşılmaktadır ki yaşam boyu öğrenmenin kişisel işlevi bireyi bu sürecin merkezine almaktadır (18). Yaşam boyu öğrenmenin gerçekleşmesi bireyin kendi öğrenmelerini gerçekleştirme kapasitesine ve motivasyonuna bağlıdır (18). Yaşam boyu öğrenmenin kişisel işlevi kişinin potansiyelini ve yeteneklerini geliştirmekle birlikte aynı zamanda kişinin hayatını daha iyi bir şekilde yaşamayı

öğrenmesi, kendisi olabilmesi ve yaşam anlamını bulabilmesi açısından önemlidir (27).

Yaşam boyu öğrenmenin demokratik işlevi sınıf, ırk veya finansal araçlardan ve bireyin yaşından bağımsız olarak herkes için hümanist, demokratik ve özgürleştirici bir öğrenme fırsatları sistemi oluşturmayı hedeflemektedir (22). UNESCO'nun 1976'daki raporunda yaşam boyu öğrenmenin hem bireylerin hem de içinde buldukları topluluğun yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla, bireylerin yaşamları boyunca kişisel, sosyal ve mesleki gelişimlerini sağlama süreci olduğu ifade edilmiştir (20). Bu rapordan anlaşıldığı üzere bireylerin eğitim fırsatlarından daha demokratik, adil ve kapsayıcı şekillerde faydalanmaları yalnızca bireylerin refahı için değil, bizzat demokratik yaşamın kalitesi için de önemlidir (27).

2.2.3. Yaşam Boyu Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler

Yaşam boyu öğrenmeye yönelik tüm düşüncelerde, davranışlarda ve katılımlarda; bireysel özelliklerin, öğretim sağlayıcıların ve ülkelerin rolleri vardır (29).

Tablo 2.1. Yaşam boyu öğrenmeyi etkileyen kişisel faktörler (29)

Yaşam Boyu Öğrenmeyi Etkileyen Kişisel Faktörler			
Sosyal Özellikler		Davranışsal Özellikler	
Yaş	Gelir	Karar Verme	Tutum
Cinsiyet	Sosyal Kapasite	İhtiyaçlar	Davranış
İrk	İkametgâh Yeri	Amaçlar	Özgüven
Eğitim		Motivasyon	Değişim İsteği

Yaşam boyu öğrenen kişi kendi öğrenimlerini planlayabilmeli ve takip edebilmelidir (30). Bununla birlikte yaşam boyu öğrenen kişi, öğrenme süreci ile gerçek yaşam arasındaki ilişkinin farkında olan, yaşam boyu öğrenmenin gerekliliğini tanıyan, sürece katılma konusunda yüksek motivasyona sahip ve gerekli özgüvene ve öğrenme becerileri sahip biri olmalıdır (30). Tablo 2.1.'de yaşam boyu öğrenmeyi etkileyen kişisel faktörler detaylı olarak gösterilmektedir.

Yaşam boyu öğrenmede öğretim sağlayıcıların rolleri Tablo 2.2.'de gösterilmektedir. Yaşam boyu öğrenmenin etkinliği için öğrenim kurumlarının görevi bireyleri kendilerine sunulan fırsatlar konusunda net olarak bilgilendirmektir (29). İş yerleri açısından değerlendirildiğinde ise bazıları diğerlerinden daha fazla yenilikçi ve esnektir (29). Bununla birlikte çalışanların gelişimi için daha fazla fırsata sahiptir ve bu gelişim için finansal destek sağlamaya hazırdır (29).

Tablo 2.2. Yaşam boyu öğrenmede öğretim sağlayıcıların rolleri (29)

Yaşam Boyu Öğrenmede Öğretim Sağlayıcılarının Rollerini		
Öğrenim Kurumlarının Rollerini	İş Yerlerinin Rollerini	
Tedarik Mevcudiyeti	Yönetim	Esneklik
Giriş Koşulları	Yenilikçi	Değişkenlik
Esneklik	Şirket Büyüklüğü	Fırsatlar
Bilgilendirme	Büyüme Politikası	Eğitim Politikaları
Sosyal Yardım	Fon Desteği	

Yaşam boyu öğrenmede ülkelerin rolleri Tablo 2.3.'de gösterilmektedir. Ülkelerin öğrenim politikaları, ülkelerindeki eğitim ve yaşam boyu öğrenme sistemlerini nasıl yapılandırmak istedikleri, bunu nasıl finanse etmek istedikleri ve standardizasyon hedefleri yaşam boyu eğitiminin etkinliği için önemlidir (29).

Tablo 2.3. Yaşam boyu öğrenmede ülkelerin rolleri (29)

Yaşam Boyu Öğrenmede Ülkelerin Rollerini	
Eğitim ve Öğretim	İş Gücü Piyasası ve Ekonomi
Zorunluluk	Yenilik
Yaşam Boyu Öğrenme Politikaları	Sosyal Güvenlik
Finanse Etme	Araştırma ve Geliştirme
Standartlaştırma	Aktif İş Gücü Piyasası Politikaları

2.2.4. Fizyoterapistler İçin Mesleki Gelişimde Yaşam Boyu Öğrenme

Fizyoterapistler gün geçtikçe farklılaşan koşulların olduğu bir ortamda çalışmaktadır (31). Bu farklılaşmanın sürekliliği ve hızı eğitim kurumlarında öğretilen bilgi ve kazandırılan becerilerin zaman içerisinde yetersiz hale gelmesine sebep olmaktadır (32).

Fizyoterapi eğitiminin uluslararası hedeflerinden olan; çeşitli ortamlarda farklı ihtiyaçları karşılayan kanıta dayalı uygulamaların sağlanması, klinik akıl yürütmenin etkin bir şekilde yapılabilmesi ve değişen koşullara karşı yaşam boyu mesleki gelişim sağlanması ile birlikte fizyoterapistlerin verdikleri hizmetin niteliğini ve kalitesini yükseltmeleri hedeflenmektedir (33). Bu bağlamda yaşam boyu öğrenme süreci mesleki kazanımın sürdürülebilirliği ve sağlık hizmetinin kalite standartlarının arttırılabilmesi amacıyla fizyoterapistler için temel bir gerekliliktir (34).

2.3. E-Öğrenme

2.3.1. E-Öğrenme Kavramı

Bireyi merkeze alan yaklaşımıyla e-öğrenme “Eğitim ve öğretimin sürdürülebilirliği için bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması” şeklinde tanımlanmaktadır (35). E-öğrenme aracılığıyla öğretici ve öğrenenin aynı mekanda ve aynı zaman diliminde bulunmaları gerekmeden eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir (6).

E-öğrenme terimi; çevrimiçi öğrenme veya eğitim, bilgisayar destekli öğretim, bilgisayar tabanlı öğretim, web tabanlı öğrenme, multimedya öğrenme, internet tabanlı öğrenme, teknolojiyle geliştirilmiş öğrenme ve sanal öğrenme terimleriyle birbirinin yerine kullanılmaktadır (8). E-öğrenme sürecinde çeşitli dijital yöntemler kullanılarak içeriklerin gerçek zamanlı (senkron-eşzamanlı) veya önceden kaydedilmiş (asenkron) olarak yer-zaman fark etmeksizin öğrencilerle paylaşılması amaçlanmaktadır (36).

E-öğrenmeye hazır bulunuşluk, kişilerin veya kuruluşların e-öğrenmeyi en iyi biçimde gerçekleştirebilmek amacıyla ihtiyaç duydukları temel bilgi-becerilere ve tutum, motivasyon gibi bilişsel özelliklere sahip olma düzeyleri olarak tanımlanmaktadır (37). E-öğrenme tutumu ise özellikle bireyin e-öğrenmeye yönelik psikolojik ve zihinsel hazırlığını ifade etmektedir (38).

2.3.2. Geleneksel Eğitim, Dijital Eğitim ve Karma Eğitim

Geleneksel eğitim ve dijital eğitimin tanımları ve modaliteleri Tablo 3.1’de gösterilmektedir (36).

Tablo 3.1. Geleneksel eğitim ve dijital eğitim karşılaştırması (36)

	Geleneksel Eğitim	Dijital Eğitim
Tanım	Yüz yüze insan etkileşimini benimseyerek öğretme ve öğrenme sürecidir.	Dijital teknolojileri kullanarak öğretme ve öğrenme sürecidir.
Modalite	İçerikler hem dijital hem de dijital olmayan olarak sunulur.	İçerikler dijital formatta veya dijital teknolojiler kullanılarak sunulur.

Geleneksel ve dijital eğitimin unsurlarını birleştiren öğretme ve öğrenme süreci karma (hibrit) eğitim olarak tanımlanmaktadır (36). Karma eğitim kendi içinde 3’e ayrılmaktadır. Bunlar Tablo 3.2’ de gösterilmektedir (39,40).

Tablo 3.2. Karma (hibrit) eğitim sistemleri (39,40)

Karma Eğitim Sistemleri	
Harmanlanmış Öğrenme	Öğrenim sürecinde öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen etkileşimiyle birlikte Web destekli öğrenmenin harmanlanmasını içeren karma bir eğitim sistemini ifade etmektedir.
Hibrit Öğrenme	Bazı öğrenciler derslere bizzat katılırken, bazıları sanal olarak kendi seçtikleri yerde derslere katılmasını ifade etmektedir.
Ters Çevrilmiş Öğrenme	Dijital içerikler aracılığıyla temel bilgilerin dersten önce öğrenildiği ve daha sonra bir eğitmenin desteğiyle sınıfta yürütülen etkinliklerle genişletildiği çevrimiçi bileşenleri içeren bir öğrenme yöntemidir.

2.3.3.E-Öğrenme Yöntemleri

E-öğrenme ya da dijital öğrenme farklı öğelerle elektronik olarak sunulan yapılandırılmış bir eğitimidir: canlı veya önceden kaydedilmiş ders içeriği, video, testler, simülasyonlar, oyunlar, aktiviteler ve diğer etkileşimli öğeleri içermektedir (41).

E-öğrenme çeşitleri 7 başlık altında toplanabilmektedir (36);

1.Çevrimdışı bilgisayar tabanlı dijital eğitim: İnternet veya yerel alan ağı bağlantısı gerektirmeyen bir eğitim stratejisidir. Medya (örneğin CD-ROM, harici sabit disk ve flash bellek) kullanılarak sunulabilir.

2.Çevrimiçi bilgisayar tabanlı dijital eğitim: “İnternet Protokolü” ve “İletim Kontrol Protokolü” (ör. çevrimiçi, web tabanlı ve ağ üzerinde) kullanan bir eğitim stratejisidir.

3.Oyun ve oyunlaştırma müdahaleleri: Öğrencilerin öğrenme, bilişsel ve pratik becerilerini desteklemeyi amaçlayan rekabetçi etkinlikleri (örneğin oyunlar) uygulayan bir eğitim stratejisidir.

4.Kitlesele açık çevrimiçi kurs: Coğrafi olarak dağılmış geniş öğrenci gruplarına ulaşmayı amaçlayan çevrimiçi kurs şeklinde sunulan bir eğitim stratejisidir.

5.Sanal öğrenme ortamı: Öğrencilere fiziksel olmayan bir dünyada belirli öğrenme etkinliklerini deneyimleme fırsatı sunmak için sanal ortamları içeren bir eğitim stratejisidir.

6.Sanal gerçeklik: Öğrencilere bilgisayar tarafından oluşturulan sürükleyici bir ortamda aktif öğrenme deneyimi olanağı sunan bir eğitim stratejisidir.

7.Mobil dijital eğitim: Öğrencilerin öğrenmesini ve öğretmesini fiziksel alan ve mesafenin ötesinde geliştirmek için kişisel elektronik cihazların (örneğin akıllı telefon ve tablet) benimsendiği bir eğitim stratejisidir.

2.3.4. E-Öğrenmenin Avantajları

Öğrenme içeriğine esnek erişim, zaman veya yer sınırlaması olmaması sayesinde öğrencinin her yerde ve her zaman öğrenebilmesi, kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimi, uyarlanabilirlik ve tüm öğrencilere eşit fırsat sağlaması e-öğrenmenin

başlıca avantajlarından (36). Öğrenciler e-öğrenme sayesinde kişiselleştirebildikleri ve farklı öğrenme stillerinden yararlandıkları öğrenme deneyimleri yaşamaktadır (36). Kişiselleşmiş e-öğrenme sistemleri öğrencilere istedikleri kadar tekrar yaparak bilgi ve beceri kazanımlarının kalıcı hale gelmesini sağlama, yaptıkları uygulamaların sonuçlarını görebilme, eleştirel düşünme ve klinik karar verme becerilerini geliştirme fırsatı sunmaktadır (42).

2.3.5. E-Öğrenmenin Dezavantajları

Geleneksel (yüz yüze) eğitimin temelini oluşturan gerçek hayat ortamlarının yokluğu özellikle uygulamaya dayalı derslerde; öğrenme olayını optimize etmek ve en üst düzeye çıkarmak için gerekli geri bildirim ile insan etkileşiminin sınırlanması e-öğrenmenin en büyük dezavantajlarından (43). Kullanıcıların e-öğrenmeye ilişkin tutumları ve bakış açıları da en önemli engeller arasındadır (44). Bunlarla birlikte e-öğrenme için gerekli olan materyallerin maliyeti, altyapıya ve teknolojiye sınırlı erişim, eğitimciler ve öğrenciler tarafından gerekli teknolojilerin kullanılması konusunda yetersiz bilgiye sahip olunması e-öğrenme sürecini olumsuz etkilemektedir (36).

2.3.6. Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Eğitiminde E-Öğrenme

Tüm dünyayı etkileyen Covid-19 virüsü sağlık alanıyla birlikte en çok eğitim ve öğretim sürecini etkilemiştir (45). Bu süreçte eğitim ve öğretimin sürdürülebilirliğini sağlamak için en kolay ve uygulanabilir çözüm olarak e-öğrenme devreye girmiştir (45). Covid-19 salgını e-öğrenmenin bir alternatif veya destek sağlamak yerine, eğitim ve öğretimin asıl zemini haline dönüşebileceğini göstermiştir (45).

Covid-19 salgını öncesinde ve sonrasında e-öğrenme yaklaşımları fizyoterapi ve rehabilitasyon eğitiminde kullanılmıştır. Örneğin Özüdoğru ve ark. tarafından yapılan çalışmada “Fizyoterapide Yönetim ve Organizasyon” dersi 14 hafta boyunca web tabanlı eğitim ile gerçekleştirilmiştir (46). Çalışma sonrası yapılan görüşmelerde öğrenciler uygulanan web tabanlı öğretimin zaman ve mekân bağımsızlığı sağlamasının faydalı yönlerinden olduğu belirtmişlerdir; teorik derslere uygun olup, uygulama derslerine uygun olmamasını da eksik yönü olarak belirtmişlerdir (46). Gardner ve ark. fizyoterapi eğitiminde kronik hastalıkların yönetimi maksadıyla

geliştirilmiş e-öğrenme sistemini kullanarak öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik algılarını inceledikleri bir çalışma yapmışlardır (47). Çalışma neticesinde fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencileri, kronik hastalıkların yönetiminde e-öğrenme sistemlerini kullanılabilir bulduklarını belirtmişlerdir (47). Bartlett ve ark. çalışmasında ise araştırmacılar tarafından geliştirilen bir kardiyopulmoner mobil uygulamasının öğrencilerin kan basıncı, kalp atış hızı ve pedal nabızları değerlendirme becerileri üzerindeki etkisini incelemek amaçlanmıştır (48). Bu çalışmanın sonucunda geleneksel uygulamayla birleştirilmiş bir mobil uygulama sağlandığında fizyoterapi öğrencilerinin toplam yeterlilik sınav puanlarında iyileşme gösterdikleri tespit edilmiştir (48).

Başka bir çalışmada osteoartritli kişilerle çalışan fizyoterapistler için düşme önleme e-öğrenme programının uygulanabilirliğini ve kabul edilebilirliğini incelemek amacıyla uygunluk kriterlerini karşılayan fizyoterapist ve fizyoterapi öğrencilerinden e-öğrenme programını tamamlanması istenmiştir (49). Bu popülasyonuna özel düşmelerin önlenmesine odaklanan bir e-öğrenme programı içerisinde çizimler ve özetler içeren etkileşimli elektronik kitap, çevrimiçi tartışma forumu, eğitici videolar, osteoartrit popülasyonunda denge egzersizleri reçetesine ilişkin vaka senaryoları bulunmaktaydı (49). Katılımcılar e-öğrenmeden memnun olduklarını ve programın kabul edilebilir olduğunu belirtmiştir (49). Dijital öğrenme tasarımlarının fizyoterapi eğitiminde etkililiğini tespit etmek amacıyla toplamda 22 çalışmanın incelemeye dahil edildiği meta-analiz çalışmasının sonucunda; fizyoterapi eğitiminden elde edilen mevcut bulgular, harmanlanmış öğrenme ve uzaktan öğrenme şeklindeki dijital öğrenme tasarımlarının geleneksel öğretime kıyasla eşit veya daha etkili olduğu görülmüştür (41).

3.GEREÇ VE YÖNTEM

“Fizyoterapist Adaylarında Yaşam Boyu Öğrenme ve E-Öğrenme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” çalışmamız; Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümünde gerçekleştirilmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümünde lisans eğitimi görmekte olan öğrencilerin yaşam boyu öğrenme tutumları, e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları ve e-öğrenmeye yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Tipi ve Zamanı

Kesitsel bir araştırma olarak yürütülen araştırma Helsinki Deklarasyonu Prensiplerine uygun bir biçimde yürütülmüştür. Araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan 482566 Karar No ile etik onay alınmıştır (07.04.2023) (Bkz. EK-1). Çalışma 2023 Ekim ayı içerisinde gerçekleştirilmiştir.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma evreni, 2023–2024 akademik yılı güz döneminde Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinin Fizyoterapi ve Rehabilitasyon programına kayıtlı 444 lisans öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini, çalışmaya katılmaya gönüllü olan, veri toplama araçlarının tamamını dolduran 342 gönüllü fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü lisans öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmaya katılmayı kabul eden tüm katılımcılar Gönüllü Katılım Formunu (Bkz. EK-2) imzalamıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında katılımcıların Kişisel Bilgi Formunu doldurmaları istenmiştir. Yaşam boyu öğrenme tutumları, e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları ve e-öğrenmeye yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi için üç farklı ölçekten yararlanılmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından özel olarak hazırlanmış olan form, araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerin cinsiyet, yaş, sınıf, son dönem not ortalaması, genel not ortalamasıyla birlikte aileye dair; lisansa, yüksek lisansa ve kariyer hedeflerine dair ve sosyal medya kullanımına dair soruları içermektedir (EK-3).

3.4.2. Yaşam Boyu Öğrenme Tutum Ölçeği

Çalışmada bireylerin yaşam boyu öğrenme tutumlarını değerlendirmek için Karaca ve ark. tarafından sağlık bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin yaşam boyu öğrenme tutumlarını ölçen “Yaşam Boyu Öğrenme Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin kullanılması için gerekli izin alınmıştır (EK-7). Ölçek toplam 23 soru ve 5 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm olan “Sürekli Mesleksel Gelişime Değer Verme” 8 sorudan, ikinci bölüm olan “Mesleksel Öğrenmeye İstek Duyma” 6 sorudan, üçüncü bölüm olan “Yüz Yüze Öğrenme Fırsatlarından Yararlanma” 3 sorudan, dördüncü bölüm olan “Mobil Cihazlardan Yararlanma” 3 sorudan ve beşinci bölüm olan “Öz Değerlendirme” bölümü 3 sorudan oluşmaktadır. Katılımcıların bütün maddeleri altılı likert tipi bir derecelendirme ölçeği (1-kesinlikle katılmıyorum 6-kesinlikle katılıyorum) kullanarak derecelendirmeleri istenmiştir (EK-4) (50).

Veri toplama aracının Cronbach alfa katsayısı 0,911 olarak hesaplanmıştır (50).

3.4.3. E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği

Üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği Yurdugül ve Demir tarafından Akaslan ve ark. tarafından yapılan çalışmadan yararlanılarak hazırlanmıştır (51). Ölçeğin kullanılması için gerekli izin alınmıştır (EK-8). Ölçek 6 faktör ve 33 maddeden oluşmaktadır. İnternet öz-yeterliği faktörü 4 madde, öğrenen kontrolü faktörü 4 madde, bilgisayar öz-yeterliği faktörü 5 madde, çevrimiçi iletişim öz-yeterliği faktörü 5 madde, e-öğrenmeye yönelik motivasyon faktörü 7 ve kendi kendine öğrenme faktörü 8 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğinin maddeleri yedili likert tipinde tasarlanmıştır. Ölçeğin maddelerinin seçenekleri “Bana hiç uygun değil (1)” ile “Bana tamamen uygun (7)” arasında değişmektedir. Ölçekten en az 33, en fazla 231 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan kişinin e-öğrenmeye daha hazır olduğunu göstermektedir (EK-5) (37).

Ölçeğin yapı güvenirlik katsayısı 0,98 ve Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0,93 olarak hesaplanmıştır (37).

3.4.4. E-Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği

Üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumlarını belirlemek için Haznedar ve Baran tarafından hazırlanan ölçek kullanılmıştır. 20 maddenin yer aldığı ölçekte e-öğrenmeye yatkınlık ve e-öğrenmeden kaçma olmak üzere; 10 madde pozitif, 10 madde negatif tutum içermektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan 100'dir. Katılımcıların ölçek maddelerini cevaplamasında, “kesinlikle katılmıyorum (1)” ile “kesinlikle katılıyorum (5)” arasında olmak üzere beşli likert tipi dereceleme kullanılmıştır (EK-6) (52).

Alfa katsayısının ölçek içerisindeki 10 pozitif madde için 0,93 ve 10 negatif madde için 0,84 olduğu görülmüştür. Ölçekteki toplam 20 maddenin alfa katsayısının 0,93 olduğu tespit edilmiştir (52).

3.5. İstatiksel Analiz

Çalışmadaki verilerin istatistiksel analizleri IBM SPSS Statistics 20.0 programı ile yapılmıştır. Olguların sosyodemografik özellikleri, not ortalamaları, kariyer hedefleri ve sosyal medya kullanım özellikleri ortalama, standart sapma, yüzde ve oranlarla tanımlanmıştır. Verilerin dağılımı Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Test sonucunda verilerin normal dağılım şartlarını sağladığı saptanmıştır. Anket puanlarının cinsiyete göre değişimi bağımsız gruplarda t testi ile; sınıf düzeyine, sosyal medya kullanım sıklığına ve sosyal medya kullanım geçmişine göre değişimi ise One-Way Anova testi (post hoc Tukey) ile değerlendirilmiştir. Anket puanlarının birbiri ile ilişkisi Pearson Korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

3.6. Süre ve Olanaklar

Kişisel Bilgi Formu, Yaşam Boyu Öğrenme Tutum Ölçeği, E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği ve E-Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği içerisindeki sorular yaklaşık 20 dakika içerisinde tamamlanmaktadır. Gerekli olan malzemeler ölçeklerin kendisi ve bir adet kalemdir.

4. BULGULAR

Fizyoterapist adaylarında yaşam boyu öğrenme ve e-öğrenme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapmış olduğumuz araştırmaya Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümünde öğrenim görmekte olan 272 (%79,5) kadın, 70 (%20,5) erkek olmak üzere toplam 342 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin yaşları ortalamasının $20,48 \pm 2,52$ yıl olduğu, son dönem not ortalamalarının $2,89 \pm 0,47$ puan, genel not ortalamalarının $2,59 \pm 0,44$ puan olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin 82'sinin (%24) birinci, 84'ünün (%24,6) ikinci, 96'sının (%28,1) üçüncü, 80'inin (%23,4) dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olduğu tespit edilmiştir. İkamet yeri olarak öğrencilerin çoğunluğunun büyükşehir (%35,1), il (%24,3) ve ilçelerde (%28,1) yaşadığı, kardeş sayılarının ortalama $2,56 \pm 1,31$ kişi olduğu, gelir durumlarının büyük oranla (%83) orta düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilere ait sosyodemografik bilgiler ve not ortalamaları Tablo 4.1.'de gösterilmektedir.

Tablo 4.1. Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ve not ortalamaları

		n	%	X±SS
Yaş				20,48±2,52
Son dönem not ortalaması				2,89±0,47
Genel not ortalaması				2,59±0,44
Kardeş sayısı				2,56±1,31
Cinsiyet	Kadın	272	79,5	
	Erkek	70	20,5	
Sınıf Düzeyi	1. Sınıf	82	24	
	2. Sınıf	84	24,6	
	3. Sınıf	96	28,1	
	4. Sınıf	80	23,4	
İkamet Yeri	Köy	34	9,9	

Tablo 4.1. Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ve not ortalamaları(Devam)

	Kasaba	9	2,6
	İlçe	96	28,1
	Şehir	83	24,3
	Büyükşehir	120	35,1
Gelir Durumu	Düşük	34	9,9
	Orta	284	83
	Yüksek	24	7
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar Değil	11	3,2
	Okuryazar	21	6,1
	İlköğretim	155	45,3
	Lise	102	29,8
	Yüksek Öğretim	53	15,5
Baba Eğitim Durumu	Okuryazar Değil	6	1,8
	Okuryazar	15	4,4
	İlköğretim	120	35,1
	Lise	118	34,5
	Yüksek Öğretim	83	24,3

n:Kişi sayısı, X±SS: Ortalama ± Standart Sapma

Öğrencilerin kariyer hedeflerine yönelik veriler Tablo 4.2.'de verilmiştir. Öğrencilerin %78,4'ü fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünü isteyerek seçtiğini, %88,3'ü bu bölümde okumaktan memnun olduğunu, 93,6'sı kariyer hedefi olduğunu, %56,4'ü bölümde lisansüstü eğitim yapmayı planladığını belirtmiştir. Öğrencilerin kariyer hedefleri içinde en yüksek oranla (%58,8) kendi kliniklerini açma isteği olduğu gözlemlenmiştir. Lisansüstü eğitim yapma planı olan öğrenciler, bu kariyer hedefini büyük oranda (%47,7) mesleki alanda uzmanlaşmak için istediklerini belirtmiştir.

Tablo 4.2. Öğrencilerin kariyer hedeflerine yönelik bilgilerin dağılımı

		n	%
Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünü isteyerek mi seçtiniz?	Evet	268	78,4
	Hayır	73	21,3
Bölümünüzde okumaktan memnunuz musunuz?	Evet	302	88,3
	Hayır	40	11,7
Bölümünüzde lisansüstü eğitim yapmayı planlıyorsunuz musunuz?	Evet	193	56,4
	Hayır	149	43,6
Kariyerinize yönelik hedefiniz ya da planlarınız var mı?	Evet	321	93,6
	Hayır	21	6,1
Kariyer hedefiniz ya da kariyerinize yönelik planınız varsa nelerdir?	Akademik kariyer yapma	79	23,1
	Özel bir alanda uzmanlaşma	135	39,5
	Devlet kurumlarında görev alma	127	37,1
	Kendi kliniğini açma	201	58,8
	Mesleki bilgi ve becerileri güçlendirme	148	43,3
	Mesleği yurt dışında sürdürme	130	38
	Mesleki doyum sağlama	72	21,1
Lisansüstü eğitim planlama nedeni	Mesleki alanda uzmanlaşma	162	47,7
	Daha fazla iş olanağına sahip olma	120	35,1
	Klinik alanda daha yetkin ve saygın olma	122	35,7
	Uzmanlık alanına uygun görevlendirilme	61	17,8
	Maddi getiri elde etme	91	26,6
	Kendini geliştirebilme	135	39,5
	Akademik kariyer yapma	99	28,9

n:Kişi sayısı

Öğrencilerin sosyal medya kullanım özellikleri incelendiğinde, 319'unun (%93,3) sosyal medya hesabının olduğu, öğrencilerin sosyal medyayı büyük oranda (%48,8) 1-3 saat arasında kullandığı, en çok kullanılan sosyal medya türünün (%95,4) WhatsApp, en çok keyif alınan sosyal medya türünün Instagram (%64) olduğu

belirlenmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun sosyal medyaya cep telefonu ile (%94,4) ulaşım sağladığı, en sık 18.00-00.00 saatleri arasında (%86,5) sosyal medyayı kullandığı ve büyük çoğunluğunun (%83,1) dört yıldan uzun süredir sosyal medya kullandıkları gözlemlenmiştir. “Mesleğe dair yeni bilgiler öğrenmek için sosyal medyayı kullanır mısınız?” sorusuna öğrencilerin %93’ü evet cevabı verirken, %71,3’ü sosyal medyanın öğrenme beklentilerini karşıladığını bildirmiştir. Sosyal medyayı kullanarak öğrenme deneyiminden memnun olan öğrenciler %78,4 oranında olup, %81’i kurs veya eğitim almadan önce sosyal medya hesaplarında ilgili kursu veya eğitimi araştırdığını belirtmiştir. Bir konu hakkında sosyal medyayı kullanarak ihtiyacı olan bilgi ve becerileri elde ettiğini düşünen öğrencilerin oranı %57 iken, sosyal medyadaki öğrenme deneyiminin, öğrenmeye yönelik tutumu olumlu olarak değiştirdiğini düşünen öğrencilerin oranının ise %65,5 olduğu tespit edilmiştir. Sosyal medya kullanım özellikleri Tablo 4.3.’te gösterilmektedir.

Tablo 4.3. Öğrencilerin sosyal medya kullanım özellikleri

	n	%	
Günlük internet kullanım süresi	0-3 saat	87	25,4
	3-5 saat	181	52,9
	5 saat üzeri	74	21,6
Sosyal medya hesabınız var mı?	Evet	319	93,3
	Hayır	22	6,4
Kullanılan Sosyal Medya Sitesi	Facebook	73	21,3
	WhatsApp	327	95,6
	Instagram	323	94,4
	Twitter-X	177	51,8
	Tik Tok	81	23,7
	Youtube	292	85,4
	Pinterest	121	35,4

Tablo 4.3. Öğrencilerin sosyal medya kullanım özellikleri(Devam)

Sosyal Medya Ortalama Kullanım Süresi	0-1 saat	28	8,2
	1-3saat	167	48,8
	3-5saat	116	33,9
	5saat üzeri	31	9,1
Sosyal medya sitelerine en çok ulaşılan cihaz	Cep telefonu	323	94,4
	Bilgisayar	69	20,2
	Lap top	93	27,2
	Tablet	44	12,9
Sosyal Medyanın En Sık Kullanıldığı Saatler	06.00-12.00	6	1,8
	12.00-18.00	27	7,9
	18.00-00.00	296	86,5
	00.00-06.00	13	3,8
Sosyal medya kullanım geçmişi	1 yıldan az	10	2,9
	1-3 yıl	48	14
	4-6 yıl	149	43,6
	7 yıldan fazla	135	39,5
En çok keyif alınan sosyal medya hesabı	Facebook	5	1,5
	WhatsApp	29	8,5
	Instagram	219	64
	Twitter-X	30	8,8
	Tik Tok	113	33,9
	Youtube	42	12,3
	Pinterest	4	1,2

Tablo 4.3. Öğrencilerin sosyal medya kullanım özellikleri(Devam)

Mesleğinize dair yeni bilgiler öğrenmek için sosyal medyayı kullanır mısınız?	Evet	319	93
	Hayır	24	7
Genel olarak, sosyal medya öğrenme beklentilerinizi karşılıyor mu?	Evet	244	71,3
	Hayır	98	28,7
Sosyal medyayı kullanarak öğrenme deneyiminizden memnun musunuz?	Evet	268	78,4
	Hayır	74	21,6
Bir kurs veya eğitim almadan önce sosyal medya hesaplarında ilgili kursu veya eğitimi araştırdınız mı?	Evet	277	81
	Hayır	65	19
Bir konu hakkında sosyal medyayı kullanarak ihtiyacınız olan bilgi ve becerileri elde ettiğinizi düşünüyor musunuz?	Evet	195	57
	Hayır	147	43
Sosyal medyadaki öğrenme deneyiminiz, öğrenmeye yönelik tutumunuzu olumlu olarak değiştirdiğini düşünüyor musunuz?	Evet	224	65,5
	Hayır	118	34,5

n:Kişi sayısı, X±SS: Ortalama ± Standart Sapma

Öğrencilerin yaşam boyu öğrenme tutum ölçeği, e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği puanları, alt faktör puanları ve e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği puanları Tablo 4.4.'te verilmiştir. Yaşam boyu öğrenme tutum ölçeği toplam puanlarının $98,40 \pm 12,12$, e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği toplam puanlarının $171,11 \pm 28,85$ ve e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği puanlarının $58,83 \pm 9,90$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.4. Yaşam boyu öğrenme tutum ölçeği, e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği ve e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği puanları

	Min.	Max.	X+SS
Yaşam boyu öğrenme tutum ölçeği			
Sürekli meslek gelişimine değer verme	8	40	36,60±4,26
Mesleksel öğrenmeye istek duyma	9	30	25,63±4,00
Yüz yüze öğrenme fırsatlarından yararlanma	3	15	11,28±2,85
Mobil cihazlardan yararlanma	3	21	12,14±2,46
Öz değerlendirme	4	21	12,74±2,43
Yaşam boyu öğrenme tutum ölçeği toplam puan	36	118	98,40±12,2
E-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği			
Bilgisayar öz yeterliliği	5	35	22,47±7,36
İnternet öz yeterliliği	4	28	24,52±4,47
Çevrimiçi iletişim öz yeterliliği	5	35	26,67±6,88
Kendi kendine öğrenme	15	96	44,09±8,62
Öğrenen kontrolü	4	28	23,12±4,53
E öğrenmeye yönelik motivasyon	7	49	30,21±12,8
E-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği toplam puan	83	258	171,11±285
E-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği			
	20	100	58,83±9,90

n:Kişi sayısı, X+SS: Ortalama ± Standart Sapma

Yaşam boyu öğrenme tutum ölçeği, e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği puanları, alt faktör puanları ve e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği puanlarının cinsiyete göre değişimi incelendiğinde ölçek puanlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değişmediği ($p>0,05$) belirlenmiştir (Tablo 4.5.).

Tablo 4.5. Ölçek puanlarının cinsiyete göre değişimi

	Cinsiyet	X+SS	p
EÖYTÖ	Kadın	10,05±0,60	0,688
	Erkek	9,38±1,12	
YBTÖ	Kadın	11,22±2,77	0,679
	Erkek	10,87±2,55	
EÖHBÖ	Kadın	28,87±1,75	0,305
	Erkek	28,74±3,43	

X+SS: Ortalama ± Standart Sapma, p: Bağımsız gruplarda t testi, $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Ölçek puanlarının sınıf düzeyine göre değişimi incelendiğinde, ölçek puanlarının öğrencilerin sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değişmediği ($p > 0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 4.6.).

Tablo 4.6. Ölçek puanlarının sınıf düzeyine göre değişimi

	Sınıf	X+SS	p
EÖYTÖ	1	59,18±10,03	0,728
	2	58,39±10,90	
	3	58,19±8,44	
	4	59,72±10,39	
YBTÖ	1	96,78±12,85	0,197
	2	100,09±11,66	
	3	97,31±12,01	
	4	99,61±11,83	
EÖHBÖ	1	169,51±30,40	0,572
	2	173,60±28,10	
	3	168,59±25,97	
	4	173,15±31,35	

YBTÖ: Yaşam boyu öğrenme tutum ölçeği, **EÖHBÖ:** E-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği, **EÖYTÖ:** E-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği, X+SS: Ortalama±Standart Sapma, p: One-Way Anova testi, $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 4.7. Ölçek puanlarının sosyal medya kullanım süresine göre değişimi

	Sosyal Medya		
	Ortalama Kullanım	X+SS	p
	Süresi		
EÖYTÖ	0-1 saat	55,71±6,66	0,384
	1-3saat	59,14±10,91	
	3-5saat	59,13±8,15	
	5saat üzeri	58,87±12,31	
YBTÖ	0-1 saat	97,67±11,4	0,370
	1-3saat	97,61±12,26	
	3-5saat	100,02±11,50	
	5saat üzeri	97,29±14,01	
EÖHBÖ	0-1 saat	158,00±29,92 ^a	0,031
	1-3saat	170,68±30,23 ^b	
	3-5saat	173,98±26,52 ^b	
	5saat üzeri	174,48±26,38 ^b	

YBTÖ: Yaşam boyu öğrenme tutum ölçeği, **EÖHBÖ:** E-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği, **EÖYTÖ:** E-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği, X+SS: Ortalama±Standart Sapma, p: One-Way Anova (posthoc Tukey HSD) testi, a,b: Her bir sütunda farklı harfleri taşıyan gruplar istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Sosyal medya kullanım süresine göre ölçek puanlarının değişimi incelendiğinde, sosyal medya kullanım süresi 0-1 saat aralığında olan öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği puanlarının, sosyal medyayı daha fazla süre kullanan öğrencilere kıyasla anlamlı düzeyde düşük olduğu görülmüştür ($p=0,0031$). Yaşam boyu öğrenme tutum ölçeği ve e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği puanlarının ise sosyal medya kullanım süresine kıyasla anlamlı düzeyde değişmediği ($p > 0,05$) belirlenmiştir (Tablo 4.7.).

Sosyal medya kullanım geçmişine göre ölçek puanlarının değişimi incelendiğinde sosyal medya kullanım geçmişi 1 yıldan daha az ve 7 yıldan daha fazla olan öğrencilerin, 1-3 yıldır sosyal medya kullananlara göre e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p=0,004$). Yaşam boyu öğrenme tutum ölçeği ve e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği puanlarının ise sosyal medya kullanım geçmişine ($p > 0,05$) göre değişmediği gözlemlenmiştir (Tablo 4.8.).

Tablo 4.8. Ölçek puanlarının sosyal medya kullanım geçmişine göre değişimi

	Sosyal Medya Ortalama Kullanım Süresi	X+SS	p
EÖYTÖ	1 yıldan az	64,20±13,66	0,004
	1-3 yıl arası	54,81±9,18	
	4-6 yıl arası	58,60±8,28	
	7 yıldan fazla	60,13±11,01	
YBTÖ	1 yıldan az	101,50±11,03	0,525
	1-3 yıl arası	96,37±14,79	
	4-6 yıl arası	98,38±11,22	
	7 yıldan fazla	98,92±12,12	
EÖHBÖ	1 yıldan az	174,00±45,85	0,183
	1-3 yıl arası	163,08±32,57	
	4-6 yıl arası	171,21±28,13	
	7 yıldan fazla	173,63±26,46	

YBTÖ: Yaşam boyu öğrenme tutum ölçeği, **EÖHBÖ:** E-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği, **EÖYTÖ:** E-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği, X+SS: Ortalama±Standart Sapma, p: One-Way Anova (posthoc Tukey HSD) testi, a,b: Her bir sütunda farklı harfleri taşıyan gruplar istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. $p<0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 4.9. Parametrelerin birbiri ile ilişkisi

		EÖYT Ö	YBTÖ	EÖHBÖ
EÖYTÖ	r	1	0,102	0,313**
	p		0,060	0,000
YBTÖ	r	0,102	1	0,434**
	p	0,060		0,000
EÖHBÖ	r	0,313**	0,434**	1
	p	0,000	0,000	

YBTÖ: Yaşam boyu öğrenme tutum ölçeği, **EÖHBÖ:** E-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği, **EÖYTÖ:** E-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği. p=Pearson korelasyon analizi, **= $p<0,01$ düzeyinde anlamlıdır.

Yaşam boyu öğrenme tutum ölçeği, e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği ve e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeklerinin birbiri ile ilişkisi incelendiğinde, öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının ($r=0,313$, $p<0,001$) ve yaşam boyu öğrenme tutumlarının ($r=0,434$, $p<0,001$) e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları ile pozitif yönlü ve orta düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yaşam boyu öğrenme ve e-

öğrenmeye yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 4.9.).

5. TARTIŞMA

Kesitsel bir araştırma olarak yürütülen bu çalışmada fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünde lisans eğitimini alan öğrencilerin yaşam boyu öğrenme tutumları, e-öğrenmeye yönelik tutumları ve e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme tutumları ve e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının yüksek düzeyde olduğu, e-öğrenmeye yönelik tutumlarının ise orta seviyede olduğu görülmüştür. Öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları ile e-öğrenmeye yönelik tutumları ve yaşam boyu öğrenme tutumları arasında pozitif yönlü ve orta düzeyli bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu sosyal medya hesaplarına sahiptir. Sosyal medya kullanım süresi 0-1 saat aralığında olan öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının anlamlı düzeyde düşük olduğu tespit edilmiştir. Sosyal medya kullanım geçmişi 1 yıldan az olan ve 7 yıldan fazla olan öğrencilerin ise e-öğrenmeye yönelik tutumlarının 1-3 yıl aralığında kullanan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.

Bilginin sürekli artması ve kişilerin hayatlarında bilginin öneminin artmasıyla ortaya çıkan bilgi toplumlarında yaşam boyu öğrenme becerilerine sahip olan kişilere ihtiyaç duyulmaktadır (6,53). Doğan ve ark. tarafından 229 fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencisinin “Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlikler Ölçeği” kullanılarak yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin araştırıldığı çalışmada öğrencilerin orta-yüksek düzeyde yeterliğe sahip olduğu bulunmuştur (34). Demirbağ ve ark. sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören toplam 1520 öğrencinin “Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeği”ni kullanarak yaşam boyu öğrenme düzeylerini incelemişlerdir (54). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme düzeylerinin yüksek seviyede olduğu; fizyoterapi ve rehabilitasyon öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme düzeylerinin ise orta-yüksek seviyede olduğu bulunmuştur (54). Literatüre paralel olarak araştırmamız sonucunda fizyoterapi ve rehabilitasyon öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme tutumlarının yüksek seviyede olduğu görülmüştür. Bu sonucun çalışmamıza katılan öğrencilerin çoğunluğunu kadınların oluşturmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Kadın öğrencilerin eğitim ve öğretim hayatları boyunca genellikle erkek öğrencilere kıyasla öğrenmeye daha istekli oldukları ve daha çalışkan oldukları düşünülmektedir. Çalışmamıza benzer olarak üniversite öğrencilerinin yaşam boyu

öğrenme düzeylerin araştırıldığı Güçlü ve ark. tarafından yapılan çalışma ile Demirbilek ve Bozanoğlu'nun çalışmasında kadın öğrencilerin yaşam boyu öğrenme düzeylerinin erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeyde olduğunun tespit edildiği görülmektedir (55,56). Savcı ve Çil Akıncı tarafından 196 hemşirelik bölümü öğrencisinin ölçek boyutları motivasyon, sebat, öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk ve merak yoksunluğu olan toplam 27 madde bulunduğu “Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği” kullanılarak yaşam boyu eğilimleri değerlendirilmiştir (57,58). Çalışmamızdan farklı olarak öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin orta seviyede olduğu bulunmuştur (58). Aynı ölçek ile yine hemşirelik bölümü öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin değerlendirildiği başka bir çalışmada ise çalışmamızdan farklı olarak yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin düşük seviyede olduğu gözlemlenmiştir (59). Bu farklılığın çalışmaya katılan öğrenci popülasyonunun farklılığından ve kullanılan ölçeğin farklılığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojileri bilgiye erişim aracı olmasıyla birlikte, yaşam boyu öğrenmenin önündeki engelleri kaldırmak içinde etkin bir araç olarak görev almaktadır (6). Bu sebeple öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojileri kullanmaya yönelik tutumlarının ve hazır bulunuşluklarının araştırılması önem taşımaktadır. Öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının hangi faktörlerden etkilendiğini inceleyen bir çalışma; e-öğrenme sistemlerinin algılanan kullanılabilirliği, kullanım kolaylığı ve tasarımının beğenilmesinin bu sistemlere karşı daha olumlu bir tutuma sahip olmalarını sağladığını göstermiştir (60). Başka bir çalışmada e-öğrenme deneyimi yaşayan öğrencilerin, deneyimi olmayan öğrencilere göre e-öğrenme tutumlarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür (61). E-öğrenme ortamında öğrenenlere sunulan sertifikanın öğrencilerin e-öğrenme süreçlerine yönelik tutumlarına olumlu etki yaptığı görülmektedir (62). Çalışmamızda Haznedar ve Baran tarafından hazırlanan “E-Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır (52). 20 maddenin yer aldığı ölçek e-öğrenmeye yatkınlık ve e-öğrenmeden kaçma olmak üzere; 10 adet pozitif, 10 adet negatif tutum içermektedir (52). Üniversitede eğitim alan öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarını incelemek amacıyla çalışmamızda kullanmış olduğumuz ölçeğin kullanıldığı 2 çalışmada; öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının olumlu olduğu tespit edilmiştir (61,63). Fizyoterapi

öğrencilerinin e-öğrenme uygulamalarına ilişkin görüşlerini araştırmak amacıyla yapılan çalışmalarda; öğrencilerinin farklı öğrenme bağlamlarında dijital teknolojiye uyum sağladıkları, kullandıkları ve bununla ilgili deneyimlere sahip oldukları ve e-öğrenme kaynaklarının faydalarını memnuniyetle karşıladıkları bulunmuştur (64,65).

Literatürde öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının olumsuz olduğunun tespit edildiği çalışmalarda bulunmaktadır. Bunlardan biri olan Hüzmeli ve ark. tarafından fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin online öğrenmeyi nasıl değerlendirildiğini araştırmak amacıyla yapılan çalışmada; öğrenciler, online öğrenmenin etkili bir yöntem olmadığını ve fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünün online öğrenmeye uygun olmadığını belirtmişlerdir (66). Filipinler’de seçilen iki hemşirelik okulundaki hemşirelik öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumlarını incelendiği çalışmada da öğrencilerin genel olarak e-öğrenmeye karşı olumsuz ve kararsız tutumlara sahip oldukları görülmüştür (67). Bu tutumun sebebi Covid-19 salgını zamanlarında hemşirelik öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tecrübelerinden kaynaklanmış olabileceği belirtilmiştir (67). Diab ve Elgahsh yaptıkları çalışmada öğrencilerin e-öğrenme sürecinde karşılaştıkları sorunlarla e-öğrenmeye yönelik tutumları arasında negatif bir ilişki olduğu belirlenmiştir (68). Çalışmamız sonucunda öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu durum öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tecrübelerinden ve e-öğrenme sürecindeki karşılaştıkları engellerden kaynaklanmış olabileceği gibi öğrencilerin öğrenme stillerinden de kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin öğrenme tarzlarına göre akademik performanslarının ve e-öğrenmeye yönelik tutumlarının incelendiği bir çalışmada öğrenciler öğrenme stillerine görsel, işitsel, dokunsal ve kinestetik olmak üzere dört gruba ayrılmıştır (69). Araştırma sonunda e-öğrenme tutumunu etkileyebilecek teknoloji kullanma eğiliminin görsel öğrenme stiline sahip öğrencilerde dokunsal öğrenme stiline sahip öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilerek bu durum ortaya konulmuştur (69).

Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma yeteneği, öğrencinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluğu olarak ifade edilmektedir ve başarılı bir e-öğrenme için temel oluşturmaktadır (70,71) Yılmaz ve ark. tarafından 5021 üniversite öğrencisinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluğunun “E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği” ile

değerlendirildiği araştırmada öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşlarının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir (72). Bununla birlikte aynı çalışmada son sınıf öğrencilerinin birinci sınıftaki öğrencilere kıyasla, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere kıyasla, kendi bilgisayarını olan öğrencilerin olmayanlar kıyasla, internet bağlantısına sahip akıllı telefonu olan öğrencilerin olmayan öğrencilere kıyasla e-öğrenme hazır bulunuşluklarının daha yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir (72). Sağlık bilimleri fakültesinde eğitim gören katılımcılarla gerçekleştirilen başka bir çalışmada da katılımcıların e-öğrenmeye hazır bulunuşluğu yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur (73). Bu çalışmada Yılmaz ve ark. tarafından yapılan çalışmadan farklı olarak ise kadın öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla hazır bulunuşluk seviyesinin daha yüksek seviyede olduğu görülmüştür (73). Pete ve ark. üniversite öğrencilerin geleneksel öğrenmeden teknolojik e-öğrenim kültürüne geçiş yapmaya hazır olup olmadıklarını değerlendirdikleri çalışmalarında ise öğrencilerin e-öğrenime psikolojik hazırlığının yüksek iken, teknolojik ve donanımsal hazırlığının eksik olduğunu tespit etmişlerdir (38). Çalışmamız sonucunda öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir. Çalışmamızda cinsiyet açısından fark bulunmaması, katılımcıların çoğunluğunun kadın olmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluğa sahip olabilmelerinin ön koşulu gerekli ve yeterli olan teknolojiye sahip olmaları ve bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanım alışkanlığı kazanmış olmalarıdır (72). Günümüzde öğrencilerin çoğu akıllı telefon, tablet ve laptop gibi teknolojik aletlerden en az birine sahiptir. Çalışmamızda yer alan öğrencilerin büyük çoğunluğu gün içerisinde 3 ile 5 saat arasında internette vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Bu da öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmak için ihtiyaç duyulan becerileri kazanmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda çalışmamızda öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının yüksek düzeyde tespit edilmesi anlamlıdır.

Yaşam boyu öğrenmenin başarısında e-öğrenme ortamlarının önemini sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerle yapılan bir araştırmada ortaya konulmuştur (74). Bu çalışmada kendi kendine öğrenmeye motive etme, öğrenme arzu ve merakını artırma ve bununla birlikte öğrenmenin ömür boyu devam eden yönünün benimsenmesi ve davranış biçimi haline getirilmesinin sağlanması için, dijital teknolojinin öğrenme faaliyetlerinde önemli bir araç olduğu ortaya konulmuştur (74).

Benzer şekilde Hanaysha ve ark. bilgi ve iletişim teknolojileri kaynaklarının öğrenci katılımı yoluyla akademik performans üzerinde doğrudan ve dolaylı bir etkiye sahip olduğunu göstermişlerdir (75). Parlak ve Kayri korona virüs salgını döneminde uzaktan eğitimle öğretim etkinliklerini devam ettiren öğretmenlerin e-öğrenme hazır bulunuşluk seviyesini ve bu seviyeyi etkileyen faktörleri inceledikleri çalışma neticesinde e-öğrenme hazır bulunuşluk düzeyine en fazla etkiye sahip değişkenin yaşam boyu öğrenme olduğunu belirlemişlerdir (76). Bilici ve Bağcı tarafından öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışma neticesinde bu parametreler arasında pozitif yönde ve düşük seviyede anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (77). Benzer şekilde bizim çalışmamızda da öğrencilerin yaşam boyu öğrenme tutumu ile e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları arasında pozitif yönlü ve orta düzeyli bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Yaşam boyu öğrenme becerilerini sahip bireylerin özelliklerinden birinin de neyin öğrenilmesi gerektiğinin farkında olma olduğu (6) ve günümüzde dijital teknolojinin eğitim faaliyetlerinde yeri göz önünde bulundurulduğunda bu ilişkinin pozitif olması anlamlıdır. Şenyuva ve Kaya hemşirelik bölümü öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerini ve e-öğrenme tutumlarını inceledikleri çalışmalarında araştırmamızın sonuçlarıyla benzer olarak; öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek seviyede olduğunu ve e-öğrenmeye yönelik tutumlarının orta seviyede olduğunu tespit etmişlerdir (78). Çalışmamızdan farklı olarak ise öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile e-öğrenme tutumları arasında pozitif ve zayıf istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir (78).

Tutum; bireyin bir nesne, kişi, durumla ilişki kurarken veya bir davranışı başlatmadan önce eyleme hazır olma durumunu göstermektedir ve davranışın belirleyicisi olarak ortaya çıkmaktadır (79,80). Bu tanımdan da anlaşıldığı üzere e-öğrenme tutumu yüksek olan bir öğrenci dijital yeterliliğini artırmak için çeşitli girişimlerde bulunması daha muhtemeldir. Bu durum “Teknoloji Kabul Modeli” ile de açıklanabilir. Teknoloji Kabul Modeli teknolojinin algılanan kullanım kolaylığı ve kullanılabilirliği, kullanıcının teknolojiyi kullanmaya yönelik tutumu; sonrasında da davranışsal niyetinin ve fiilinin belirleyicisi olarak tanımlanabilir (81). Masrom yaptığı çalışmada algılanan kullanım kolaylığının algılanan fayda üzerinde anlamlı bir

etkisi olduğunu; bununla birlikte hem algılanan kullanım kolaylığı hem de algılanan yararın kullanıma dair tutum üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu tespit etmiştir (81). Tutumun olumlu olması da davranışsal niyetin ve fiilin olumlu olmasını sağlamaktadır. Benzer bir şekilde dijital yeterliliğe sahip olan bir öğrencinin e-öğrenmeye yönelik tutumunun olumlu olması da muhtemeldir. Çünkü gerekli hazır bulunuşluğa yani yeterliliğe sahip öğrenci e-öğrenme ortamlarından etkili bir şekilde faydalanacaktır bu da olumlu bir tutum geliştirmesine yardımcı olacaktır. Alqurashi yaptığı çalışmada e-öğrenme sürecinde çevrimiçi öğrenme öz yeterliliğinin algılanan öğrenme için en güçlü ve en anlamlı yordayıcısı olduğunu bulmuştur (82). Şengül ve ark. tarafından 395 sağlık bilimleri fakültesi öğrencisiyle yapılan çalışmada öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumları orta düzeyli bulunmuştur (83). Aynı zamanda teknolojik beceri puanı yüksek olan öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutum puan ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (83). Tüm bunlarla bağlantılı olarak çalışmamızda e-öğrenmeye yönelik tutum ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk arasında pozitif yönlü ve orta düzeyli bir ilişki olduğunu tespit edilmiştir. Çebi e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ve öğrencilerin uzaktan eğitimdeki motivasyonlarının öğrenci etkileşimleri üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmanın sonucunda öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının ve motivasyonlarının, uzaktan öğrenmedeki öğrenci etkileşimlerinin temel belirleyicileri olduğunu göstermiştir (84). Bu bağlamda öğrencilerin e-öğrenme tutumları ve e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları e-öğrenme sürecinin başarısı için önemli olduğu görülmektedir.

Modern teknolojinin sağladığı imkanlar sayesinde istedikleri zamanda ve mekanda; sosyal medya hesaplarına giriş yapabilmeleri gençlerin hayatında sosyal medya siteleri önemli bir yer edinmesine neden olmaktadır. Sosyal medya kullanıcılar tarafından bilgi arama, sosyal etkileşim, günlük hayattaki problemlerden kaçış, zaman geçirme, eğlence, dinlenme ve ekonomik fayda sağlama gibi birçok farklı amaçlarla kullanılmaktadır (85). Küçükaya ve ark. tarafından hemşirelik bölümündeki öğrencilerin sosyal medya kullanımını inceledikleri çalışmalarında %93,1'inin sosyal medya kullandığını ve Whatsaap ile Instagram'ın en çok kullanılan sosyal medya siteleri olduğunu belirlemişlerdir (86). Himmetoğlu ve ark. tarafından yapılan çalışmanın sonucunda da en çok kullanılan sosyal medya sitelerinin Whatsapp ve Instagram olduğunu belirlemişlerdir (87). Bu çalışmalara paralel olarak çalışmamızda

öğrencilerin günlük 3-5 saat arasında internet kullandığı, bu sürenin 1-3 saatinin sosyal medya kullanımı ile geçirdikleri tespit edilmiştir. Araştırmamıza katılan öğrencilerinde %93,3'nün sosyal medya hesabının olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda en çok vakit geçirilen iki sosyal medya sitesi sırasıyla Whatsaap ve Instagram olduğu belirlenmiştir. Araştırmamız sonucunda sosyal medya kullanım geçmişi 1 yıldan az olan ve 7 yıldan fazla olan öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının; 1-3 yıl aralığında kullanım geçmişine sahip olan öğrencilere kıyasla daha yüksek düzey olduğu bulunmuştur. Merak duygusu, “yeni, zorlayıcı ve belirsiz olayları keşfetmeye yönelik yoğun istek, takip ve tanıma” olarak tanımlanabilir (88). Sosyal medya kullanım geçmişi 1 yıldan az olan öğrencilerin yeni girdikleri bu mecraayı daha çok keşfetmeye yönelik istek duyuyor olmaları muhtemeldir. Bu durumda genel olarak teknolojik ortamlara olumlu bir tutum sergilemelerine sebep oluyor olabilir. Devam niyeti, bireyin belirli bir aktiviteyi gerçekleştirme niyetinin gücünü ifade etmektedir (89). Bu tanım göz önünde bulundurulduğunda sosyal medya kullanımı 7 yıldan fazla olan öğrencilerin teknolojiye yönelik ilgilerinin olduğu ve bunu devam ettirme niyetlerinin güçlü olduğu söylenebilir. Teknolojiye yönelik bu ilgileri ve devam ettirme niyetlerinin teknolojik ortamlara karşı olumlu bir tutum sergilemelerine sebep olduğu düşünülebilir. Tutumun ise devam niyetinin en güçlü belirleyicisi olduğu belirtilmiştir (89). Bu durumda öğrencilerin teknolojiye yönelik olumlu bir tutum sergilemeleri, teknolojiyi kullanmaya yönelik devam niyetlerini de etkilemektedir. Çalışmamız sonucunda günlük sosyal medya kullanım süresi 0-1 saat aralığında olan öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının anlamlı düzeyde düşük olduğu bulunmuştur. Sonuçlar birçok insan için kullanımı kolay ve eğlenceli olan sosyal medyaya bile vakit ayırmak istemeyen öğrencilerin genel olarak teknolojiye hayatlarında yer vermek istemediğini ve bu yüzden teknoloji kullanım becerilerinin yeterli olmadığını göstermektedir.

Çalışmanın kısıtlılıkları arasında sadece bir üniversitenin fizyoterapi bölümünde yapılmış olması, gönüllülük esasına göre yapılması sebebiyle bütün öğrencilere erişim sağlanamamış olması ve cinsiyet dağılımının dengeli olmaması bulunmaktadır. Çalışmada kullanılan ölçeklerin anket formunda olması sebebiyle öğrencilerin objektif yanıt verip vermediklerinin denetlenememesi ve verilen

yanıtların kişinin araştırma günündeki ruhsal halinden etkilenme ihtimali de çalışmanın kısıtlılıklarındandır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünde lisans eğitimi alan öğrencilerin yaşam boyu öğrenme tutumları, e-öğrenmeye yönelik tutumları ve e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlandığımız çalışmamızda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

- Fizyoterapi ve rehabilitasyon öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme tutumlarının yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir.
- Fizyoterapi ve rehabilitasyon öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının orta seviyede olduğu bulunmuştur.
- Fizyoterapi ve rehabilitasyon öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının yüksek seviyede olduğu bulunmuştur.
- Yaşam boyu öğrenme tutumu ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk arasında pozitif yönlü ve orta düzeyli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
- E-öğrenmeye yönelik tutum ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk arasında pozitif yönlü ve orta düzeyli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
- Sosyal medyanın günlük kullanım süresinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk üzerine etkisi olduğu bulunmuştur.
- Sosyal medya kullanım geçmişinin e-öğrenmeye yönelik tutum üzerine etkisi olduğu bulunmuştur.

Bu sonuçlar doğrultusunda:

- Öğrencilerin yaşam boyu öğrenmeye yönelik farkındalıklarını arttırmak ve güçlendirmek amacıyla seminer ve konferanslar düzenlenmelidir.
- E-öğrenme ortamlarının öğrencilere daha çok hitap edecek tarzda dizayn edilmesiyle e-öğrenmeye yönelik tutumun artırılması amaçlanmalıdır.
- E-öğrenme ortamlarının derslerde kademeli kullanılmasıyla öğrencilerin e-öğrenme sürecine alışması hedeflenmelidir.
- Öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma yeterliğinin artması ve yeni becerilerin edinilmesi için kurslar düzenlenmelidir.

- Yaşam boyu öğrenmenin sürdürülebilirliği için e-öğrenmenin önemli bir araç olduğu bilinci oluşturulmalıdır.
- Öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarını yükseltmek için e-öğrenme ortamları ve toplulukları oluşturulmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Burbules NC, Fan G, Repp P. Five trends of education and technology in a sustainable future. *Geography and Sustainability*. 2020 Jun 1;1(2):93–7.
2. Sahlberg P. Lifelong learning. *Lifelong learning in Europe*. 2009;1:53.
3. Walankar PP, Panhale VP, Situt SA. Evaluation of learning approaches in physiotherapy students: A valuable insight. *J Educ Health Promot*. 2019;8(1):25.
4. Seemiller C, Grace M. Generation Z: Educating and engaging the next generation of students. *About campus*. 2017 Jul;22(3):21–6.
5. Turner A. Generation Z: Technology and social interest. *The Journal of Individual Psychology*. 2015 Jun;71(2):103–13.
6. Demirel M. Yaşam Boyu Öğrenme ve Teknoloji. In: 9th International Educational Technology Conference (IETC2009). Ankara, Turkey; 2009.
7. Szymkowiak A, Melović B, Dabić M, Jeganathan K, Kundi GS. Information technology and Gen Z: The role of teachers, the internet, and technology in the education of young people. *Technol Soc*. 2021 May 1;65:101565.
8. Reçmi K, Jones L. A systematic review of the factors - enablers and barriers - affecting e-learning in health sciences education. *BMC Med Educ*. 2020 Mar 30;20:1–18.
9. Korkmaz A, Sever MN, Aydın MV, Gültekin ND. Yaşam Boyu Öğrenme Üzerine Hazırlanan Tezlerin ve TR Dizinde Taranan Makalelerin İçerik Analizi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*. 2023;6(4):462–79.
10. Ölmez Ceylan Ö, Ağıroğlu Bakır A. Hayat Boyu Öğrenme Çalışmalarının Analizi. *E-Uluslararası Pedagoji Dergisi (e-upad)*. 2023;3(3):1–13.
11. Yılmaz M. Öğrenme ve Bilgi İlişkisi Learning-Knowledge Relationship. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2009;29(1):173–90.
12. Fitts PM. Factors in complex skill training. *Training research and education*. 1962;177–97.
13. Cornford IR. Skill learning and the development of expertise. In *Adult Educational Psychology*. 2008;261–88.
14. Cornford IR. Learning-to-learn strategies as a basis for effective lifelong learning. *International Journal of Lifelong Education*. 2002;21(4):357–68.
15. Subaşı G. Etkili Öğrenme: Öğrenme Stilleri. *Milli Eğitim Dergisi*. 2000;146.
16. Aspin DN, Chapman J, Hatton M, Sawano Y. *International Handbook of Lifelong Learning*. Vol. 6. Springer Science & Business Media; 2012.
17. Organisation for Economic Co-operation Development. *Lifelong Learning for All: Meeting of the Education Committee at Ministerial level*. Paris: OECD; 1996 Jan.

18. Tuijnman A, Boström AK. Changing Notions of Lifelong Education and Lifelong Learning. *International review of education*. 2002;48:93–110.
19. Faure E, Herrera F, Kaddoura A. *Learning to Be: The World of Education Today and Tomorrow*. Paris: UNESCO; 1972.
20. Dave RH. *Foundations of Lifelong Education*. Institute for Education, and Oxford. 1976.
21. Coombs PH, Ahmed M. *Attacking Rural Poverty: How Nonformal Education Can Help*. Baltimore: John Hopkins University Press. 1974.
22. Schuetze HG. International concepts and agendas of Lifelong Learning. *Compare*. 2006 Sep 1;36(3):289–306.
23. Commission of the European Communities. *Making a European Area of lifelong learning a Reality*. 2001.
24. Washington CD. *Lifelong learning in the global knowledge Economy: Challenges for Developing Countries* . 2003.
25. Recommendation C. Council Recommendation of 20 December 2012 on the Validation of Non-formal and Informal Learning. *Official Journal of the European Union*. 2012 Dec 20;398(01):1–5.
26. Longworth N. *Lifelong learning in action: Transforming education in 21st century*. Routledge; 2003.
27. Biesta G. What's the Point of Lifelong Learning if Lifelong Learning Has No Point? On the Democratic Deficit of Policies for Lifelong Learning. *European Educational Research Journal*. 2006;5(4):169–80.
28. Aspin D, Chapman J. *Lifelong Learning: concepts, theories and values* In *Proceeding of the 31st Annual Conference of SCUTREA*. University of East London: SCUTREA. 2001 Jul;38–41.
29. Boeren E. Understanding adult lifelong learning participation as a layered problem. *Studies in Continuing Education*. 2017 May 4;39(2):161–75.
30. Knapper C. Lifelong learning means effective and sustainable learning Reasons, ideas, concrete measures. 25th International Course on Vocational Training and Education in Agriculture CIEA. 2006 Aug 25;1–10.
31. Solomon P, Baptiste S. Skills for the Rehabilitation Professional of the Future. In: *Innovations in rehabilitation sciences education: preparing leaders for the future*. Berlin Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg; 2005. p. 1–10.
32. Şenyuva E. Hemşirelikte Yaşam Boyu Öğrenme: Algılar ve Gerçekler. *Florence Nightingale J Nurs*. 2013;21(1):69–75.
33. Ajjawi R, Higgs J. Learning to Reason: A Journey of Professional Socialisation. *Advances in health sciences education*. 2008;13:133–50.
34. Doğan M, Kılınç M, Yıldırım SA. Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri, Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlikleri ve

- Harmanlanmış Öğrenmeye Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Hacettepe Üniversitesi Örneği. Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal. 2022;9(3):738–54.
35. Aoki K. The use of ICT and e-learning in higher education in Japan. *International Journal of Educational and Pedagogical Sciences*. 2010;4(6):986–90.
  36. Rossetini G, Turolla A, Gudjonsdottir B, Kapreli E, Salchinger B, Verheyden G, et al. Digital entry-level education in physiotherapy: a commentary to inform post-COVID-19 future directions. Vol. 31, *Medical Science Educator*. Springer; 2021. p. 2071–83.
  37. Yurdugül H, Demir Ö. Öğretmen yetiştiren lisans programlarındaki öğretmen adaylarının e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının incelenmesi: Hacettepe üniversitesi örneği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2017;32(4):896–915.
  38. Pete M, Coopasami M, Knight S. e-Learning readiness amongst nursing students at the Durban University of Technology. *Health sa gesondheid*. 2017 Dec 1;22(1):300–6.
  39. Hwang NK, Shim SH, Cheon HW. Digital learning designs in occupational therapy education: a scoping review. *BMC Med Educ*. 2023 Dec 1;23(1):7.
  40. Ünsal H. Yeni Bir Öğrenme Yaklaşımı: Harmanlanmış Öğrenme. *Milli Eğitim Dergisi*. 2010;40(185):130–7.
  41. Ødegaard NB, Myrhaug HT, Dahl-Michelsen T, Røe Y. Digital learning designs in physiotherapy education: a systematic review and meta-analysis. *BMC Med Educ*. 2021 Dec 1;21:1–18.
  42. Şahin B. Hemşirelik Eğitiminde Teknolojik Bir Yaklaşım: E-Öğrenme. *Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırma Dergisi*. 2022;5(1):31–41.
  43. Rossetini G, Geri T, Turolla A, Viceconti A, Scumà C, Mirandola M, et al. Online teaching in physiotherapy education during COVID-19 pandemic in Italy: a retrospective case-control study on students' satisfaction and performance. *BMC Med Educ*. 2021 Dec 1;21(1):1–7.
  44. Zamani B, Esfijani A, Damaneh SMA. Major barriers for participating in online teaching in developing countries from Iranian faculty members perspectives. *Australasian Journal of Educational Technology*. 2016;32(3).
  45. Telli SG, Altun D. Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*. 2020 Apr;3(1):25–34.
  46. Özüdoğru G, Özüdoğru A. Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Öğrencilerinin Web Tabanlı Öğretim. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2017;18(3):865–79.
  47. Gardner P, Slater H, Jordan JE, Fary RE, Chua J, Briggs AM. Physiotherapy students' perspectives of online e-learning for interdisciplinary management of chronic health conditions: a qualitative study. *BMC Med Educ*. 2016;16:1–9.

48. Bartlett AS, Smith N. The Effect of a Cardiovascular and Pulmonary Mobile Application on Student Learning of Assessment Skills: A Pilot Study. *Cardiopulm Phys Ther J*. 2020 Apr;31(2):66–73.
49. Soh SE, Morgan PE, Hopmans R, Barker AL, Ackerman IN. The feasibility and acceptability of a falls prevention e-learning program for physiotherapists. *Physiother Theory Pract*. 2023;39(3):631–40.
50. Karaca O, Çalışkan SA, Dönmez O, Durak Hİ. Sağlık Alanında Yükseköğrenim Gören Öğrenciler için Yaşam Boyu Öğrenme Tutum (SAYBÖT) Ölçeği: Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Tıp Eğitimi Dünyası*. 2021 Jun 8;20(62):87–101.
51. Akaslan D, Law ELC. Measuring student e-learning readiness: A case about the subject of electricity in higher education institutions in Turkey. In: *Advances in Web-Based Learning ICWL 2011: 10th International Conference*. Hong Kong, China: Springer Berlin Heidelberg; 2011. p. 209–18.
52. Haznedar Ö, Baran B. Eğitim fakültesi öğrencileri için e-öğrenmeye yönelik genel bir tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*. 2012;2(2):42–59.
53. Çubukçu Z. Yaşam boyu öğrenmenin gereği olarak bilgi ve iletişim teknolojileri. *Educ Sci (Basel)*. 2011;6(1):1023–38.
54. Demirbağ S, Celasin NŞ, Karaarslan D, Ergin D. Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2022;11(1):237–45.
55. Güçlü S, Emel E, Unutkan A, Öztürk S. Genç Yetişkinlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi*. 2023;7(1):32–42.
56. Demirbilek N, Bozanoğlu B. Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumu, İletişim Becerileri ve Yaşam Boyu Öğrenme Düzeyleri Arasındaki İlişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2023;24(1):312–33.
57. Coşkun YD, Demirel M. Lifelong learning tendency scale: the study of validity and reliability. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2010;5:2343–50.
58. Savcı C, Çil Akıncı A. Hemşirelik Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçilik Özellikleri ve Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri: Tanımlayıcı Araştırma. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*. 2022;14(1):83–93.
59. Denat Y, Dikmen Y, Filiz NY, Başaran H. Hemşirelik öğrencilerinde yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Journal of Human Rhythm*. 2016;2(1):39–45.
60. Jovic M, Kostic Stankovic M, Neskovic E. Factors Affecting Students' Attitudes towards E-Learning. *Management: Journal of Sustainable Business and Management Solutions in Emerging Economies*. 2017 Sep 21;22(2):73–80.
61. Uyar A. Exploring the students' attitudes towards e-learning at territory level: a focus on Türkiye. *International Journal of Curriculum and Instruction*. 2023;15(2):1327–53.

62. Hamutoglu NB, Unveren-Bilgic EN, Salar HC, Şahin YL. The Effect of E-Learning Experience on Readiness, Attitude, and Self-Control/ Self-Management. *Journal of Information Technology Education: Innovations in Practice*. 2021;20:93–120.
63. Arslan Şeker S, Bayram A. Investigation of the Relationship between the Attitudes towards E-Learning and Perceived Learning of Nursing Students during the COVID-19 Pandemic Period. *E-Journal of Dokuz Eylul University Nursing Faculty*. 2022 Oct 15;15(4):468–86.
64. Ødegaard NB, Dahl-Michelsen T, Røe Y. Physiotherapy Students' Shaping of Digital Learning Practices: Characteristics, Opportunities and Challenges. *Nordic Journal of Digital Literacy*. 2023;18(4):219–33.
65. Maloney S, Chamberlain M, Morrison S, Kotsanas G, Comp G, Keating JL, et al. Health Professional Learner Attitudes and Use of Digital Learning Resources. *J Med Internet Res*. 2013;15(1).
66. Doğru Hüzmeli E, Tuğrul Y, Gökçek Ö, Kavvasoğlu I, Filiz MŞ, Pazarbaşı B, et al. What Do Physiotherapy and Rehabilitation Students Think About Online Learning During The Pandemic? *Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation*. 2022;33(2):71–80.
67. Oducado RMF, Soriano GP. Shifting the education paradigm amid the COVID-19 pandemic: Nursing students' attitude to e-learning. *Afr J Nurs Midwifery*. 2021 May 1;23(1):1–14.
68. Mohamed Abd El-Hamed Diab G, Fouad Elgahsh N. E-learning During COVID-19 Pandemic: Obstacles Faced Nursing Students and Its Effect on Their Attitudes While Applying It. *American Journal of Nursing Science*. 2020;9(4):300–14.
69. Akbulut A, Mete O, Celenay ST. A Comparison of Academic Performance and Attitudes Toward E-Learning According to The Learning Styles of Turkish Physiotherapy Students in Distance Education During The Covid-19 Pandemic Process. *Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation*. 2023 Apr 20;34(1):86–92.
70. Ergün E, Adıbatmaz FBK. Exploring the Predictive Role of E-Learning Readiness and E-Learning Style on Student Engagement. *Open Praxis*. 2020 Jun 30;12(2):175–89.
71. Narlıkaya Z, Demir Ö. E-Öğrenme ile İlgili Hazır Bulunuşluk, Memnuniyet ve Engel Faktörlerin İlişkisel Analizi. *eKitap Projesi & Cheapest Books*; 2024.
72. Yılmaz R, Sezer B, Yurdugül H. Üniversite Öğrencilerinin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluklarının İncelenmesi: Bartın Üniversitesi Örneği. *Ege Eğitim Dergisi*. 2019 Jul 31;20(1):180–95.
73. Şahin İ. Sağlık Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin Covid-19 Sürecindeki E-Öğrenmelerine İlişkin Hazır. *Journal of Sustainable Educational Studies (JSES)*. 2022;3(2):69–81.

74. Yalçın SU, Özasan Z, Şahin EŞ, Erdoğan B, Alptekin HM, Aydın Er RA. Hemşire Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri: Nitel Bir Çalışma. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2019;8(1):55–63.
75. Hanaysha JR, Shriedeh FB, In'airat M. Impact of classroom environment, teacher competency, information and communication technology resources, and university facilities on student engagement and academic performance. International Journal of Information Management Data Insights. 2023 Nov 1;3(2):100188.
76. Parlak MS, Kayri M. Öğretmenlerin E-Öğrenme Hazırbulunuşluk Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Rastgele Orman Algoritması Yöntemi İle İncelenmesi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2022 Sep 1;19(3):670–96.
77. Bilici O, Bağcı H. Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ile E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşlukları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi . 2020;20(2):205–19.
78. Şenyuva E, Kaya H. Do the Lifelong Learning Tendencies of Nursing Students Affect Their Attitudes Toward E-Learning? Florence Nightingale J Nurs. 2022;30(3):259–66.
79. Dündar S, Candemir Ö, Demiray E, Kumtepe EG, Öztürk S, Terlemez MS, et al. Anadolu Üniversitesi çalışanlarının açık ve uzaktan öğretime ilişkin tutumları. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi. 2017;3(4):187–227.
80. Çelik B, Uzunboylu H. Developing an attitude scale towards distance learning. Behaviour & Information Technology. 2022;41(4):731–9.
81. Masrom M. Technology acceptance model and e-learning. Technology (Singap World Sci). 2007;21(24):81.
82. Alqurashi E. Predicting student satisfaction and perceived learning within online learning environments. Distance Education. 2019 Jan 2;40(1):133–48.
83. Şengül ZK, Yılmaz A, Erdem Y. Üniversite Öğrencilerinin E-Öğrenmeye Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 2023 Aug 31;25(2):207–14.
84. Çebi A. How e-learning readiness and motivation affect student interactions in distance learning? Educ Inf Technol (Dordr). 2023;28(3):2941–60.
85. Whiting A, Williams D. Why people use social media: a uses and gratifications approach. Qualitative market research: an international journal. 2013;16(4):362–9.
86. Küçükkaya B, Özdemir B, Süt HK. Hemşirelik Öğrencilerinde Sosyal Medya Kullanımı ile Akademik Başarı ve Akademik Öz Yeterlik, Arasındaki İlişki. Sağlık Akademisyenleri Dergisi. 2022;9(1):31–41.
87. Himmetoğlu A, Ayhan A. Sosyal Medya Kullanım Motivasyonu, Boş Zaman Doyumu ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Akdeniz

Üniversitesi Örneği. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 2021;8(2):1141–74.

88. Kashdan TB, Silvia PJ. Curiosity and interest: The benefits of thriving on novelty and challenge. Oxford handbook of positive psychology. 2009;2:367–74.
89. Amoroso D, Lim R. The mediating effect on continuance intention. Int J Inf Manage. 2017;37(6):693–702.

EKLER

Ek 1. Etik Kurul Onay Belgesi

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri
Etik Kurul Kararları

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
07.04.2023	65	10

10- Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü öğretim üyesi Prof.Dr.Ferdi BAŞKURT ve yüksek lisans öğrencisi Gülşüm Eda İNAN tarafından yürütülen “Fizyoterapist Adaylarında Yaşam Boyu Öğrenme ve E-Öğrenme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı bilimsel çalışma hk.

Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü öğretim üyesi Prof.Dr.Ferdi BAŞKURT ve yüksek lisans öğrencisi Gülşüm Eda İNAN tarafından yürütülen “Fizyoterapist Adaylarında Yaşam Boyu Öğrenme ve E-Öğrenme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı bilimsel çalışmanın kapsam ve uygulama açısından etik ilkelere ve insan haklarına uygun olduğuna,

Mevcutun oybirliği ile karar verildi.

(Prof.Dr.Zeliha BAŞKURT toplantının bu maddesinde bulunmamıştır.)

Prof.Dr.Mehmet SALTAN
Başkan

Prof.Dr.M.Cem KOÇKAR
Başkan Yrd.

Prof.Dr.M.Okan ÖZKAYA
Üye

Prof.Dr.Mehmet ŞAHİN
Üye

Prof.Dr.F.Yeşim KIRZIOĞLU
Üye

Prof.Dr.Şenol GÜLMEN
Üye

Prof.Dr.Zeliha BAŞKURT
Üye

07.04.2023
Zuhal BARDAK
Raportör

Ek 2. Gönüllü Katılım Formu

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

“Fizyoterapist Adaylarında Yaşam Boyu Öğrenme ve E-Öğrenme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı projeye veri toplamak amacıyla sizlere soru yöneltilmektedir. Projemizde amaç, fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünde lisans eğitimi görmekte olan öğrencilerin yaşam boyu öğrenme ile e-öğrenme tutumları ve e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Anket uygulanması sırasında tahminen sizden 20 dk istenmektedir. Anket soruları araştırmacı tarafından sorulacaktır. Anket sonrasında sorular ile ilgili açıklayıcı bilgiler sorabilirsiniz. Bu formu okuyup onaylamanız araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelmektedir. İşletmeniz ile ilgili verdiğiniz her türlü bilgi gizli kalacaktır. Cevaplar araştırma amaçlı kullanılmaktadır. Bu bilgileri okumanız ve anket sorularını cevaplamanız araştırmaya katılmaya gönüllü olduğunuz anlamına gelmektedir.

Araştırmaya katıldığınız için teşekkürler.

Araştırmacılar

1. Sorumlu Araştırmacının Adı-Soyadı: Ferdi BAŞKURT
2. Yardımcı Araştırmacının Adı-Soyadı: Gülsüm Eda İNAN

Ek 3. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyet	Kadın ( ) – Erkek ( )
Yaş	
Sınıf	1.sınıf ( ) - 2.Sınıf ( ) – 3.Sınıf ( ) – 4.Sınıf ( )
Son Dönem Akademik Not Ort. (4 üzerinden)	
Genel Akademik Not Ort. (4 üzerinden)	

Aile Eğitim Durumu	
Anne	Okuryazar Değil ( )- Okuryazar ( ) - İlköğretim ( ) - Lise ( ) - Yükseköğretim ( )
Baba	Okuryazar Değil ( )- Okuryazar ( ) - İlköğretim ( ) - Lise ( ) – Yükseköğretim ( )

Ailenizin İkamet Ettiği Yerleşim	Köy ( ) – Kasaba ( ) – İlçe ( ) – Şehir ( ) – Büyükşehir ( )
Ailenizin Gelir Durumu	Düşük ( ) – Orta ( ) – Yüksek ( )
Kardeş Sayınız ve Sıranız	..... - .....

Lisansa , Yüksek Lisansa ve Kariyer Hedeflerine Dair Sorular	
1. Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünü isteyerek mi seçtiniz?	☐ Evet ☐ Hayır
2. Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünü okumaktan memnun musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
3. Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünde lisansüstü eğitim yapmayı planlıyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır (Kısaca nedenini açıklayınız)..... .....
4. Lisansüstü eğitim yapmayı düşünüyorsanız/planlıyorsanız nedenini belirtiniz. (*Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)	( ) 1. Mesleki doyum sağlama ( ) 2. Mesleki bir alanda uzmanlaşma (bilgi, beceri ve tutum kazanma) ( ) 3. Daha fazla iş olanağına sahip olma ( ) 4. Klinik alanda daha yetkin ve saygın olma ( ) 5. Uzmanlık alanına uygun görevlendirilme ( ) 6. Akademik kariyer yapma ( ) 7. Kendini geliştirme ( ) 8. Maddi getiri elde etme ( ) 9. Diğer (.....)
5. Gelecekte gerçekleştirmeyi düşündüğünüz kariyer hedefiniz ya da kariyerinize yönelik planlarınız var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
6. Gelecekte gerçekleştirmeyi düşündüğünüz kariyer hedefiniz ya da kariyerinize yönelik	( ) 1. Akademik kariyer yapma (öğretim elemanı olma) ( ) 2. Özel bir alanda uzmanlaşma

planınız varsa neler olduğunu belirtiniz. (*Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)	( ) 3. Devlet kurumlarında görev alma ( ) 4. Kendi kliniğini açma ( ) 5. Mesleki bilgi ve becerileri güçlendirme ( ) 6. Mesleği yurt dışında sürdürme ( ) 7. Diğer (.....)

Sosyal Medya Kullanımına Dair Sorular	
1. Günlük internet kullanım süreniz ne kadardır?	0-3 Saat ( ) 3-5 Saat ( ) 5 Saat Üstü ( )
2. Sosyal medya hesabınız/hesaplarınız var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
3. Sosyal medya sitelerinden hangisini/hangilerini kullanıyorsunuz? Birden fazla işaretleyebilirsiniz.	Facebook ( ) WhatsApp ( ) Instagram ( ) Twitter – X ( ) Tik Tok ( ) Youtube ( ) Pinterest ( ) Diğer (.....)
4. Sosyal medya hesabınız/hesaplarınız var ise günlük ortalama kullanım süreniz nedir?	0-1 saat ( ) 1s -3s ( ) 3s-5s ( ) 5 saat ve üzeri ( )
5. Sosyal medya sitelerine daha çok hangi tür cihazlar ile erişmektesiniz? Birden fazla işaretleyebilirsiniz?	Cep telefonu ( ) Bilgisayar ( ) Laptop ( ) Tablet ( ) Diğer (.....)
6. Sosyal medya sitelerine hangi saatler arasında daha sık erişmektesiniz?	06:00-12:00 ( ) 12:00-18:00 ( ) 18:00-00:00 ( ) 00:00-06:00 ( )
7. Ne zamandan beri sosyal medyayı kullanıyorsunuz?	1 yıldan az ( ) 1-3 yıl arası ( ) 4-6 yıl arası ( ) 7 yıldan fazla ( )
8. Kullanmaktan en çok keyif aldığınız sosyal medya hesabı nedir?	Facebook ( ) WhatsApp ( ) Instagram ( ) Twitter – X ( ) Tik Tok ( ) Youtube ( ) Pinterest ( ) Diğer (.....)
9. Mesleğinize dair yeni bilgiler öğrenmek için sosyal medyayı kullanır mısınız?	☐ Evet ☐ Hayır (Evet ise hangisini/hangilerini kullanıyorsunuz?) .....

10. Genel olarak, sosyal medya öğrenme beklentilerinizi karşılıyor mu?	☐ Evet ☐ Hayır
11. Sosyal medyayı kullanarak öğrenme deneyiminden memnun musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
12. Bir kurs veya eğitim almadan önce sosyal medya hesaplarında ilgili kursu veya eğitimi araştırdınız mı?	☐ Evet ☐ Hayır
13. Bir konu hakkında sosyal medyayı kullanarak ihtiyacınız olan bilgi ve becerileri elde ettiğinizi düşünüyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır (Evet ise hangi konu hakkında?)..... .....
14. Sosyal medyadaki öğrenme deneyiminiz, öğrenmeye yönelik tutumunuzu olumlu olarak değiştirdiğini düşünüyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır (Evet ise ne gibi değişiklikler oldu?)..... .....

Ek 4. Yaşam Boyu Öğrenme Tutum Ölçeği

YAŞAM BOYU ÖĞRENME TUTUM ÖLÇEĞİ					
KESİNLİKLE KATILMIYORUM < 1 2 3 4 5 > KESİNLİKLE KATILYORUM					
	1	2	3	4	5
Sürekli Mesleksel Gelişime Değer Verme					
1. Sağlık çalışanlarının mesleklerinde başarılı olabilmeleri için karşılıklarına çıkan öğrenme fırsatlarından yararlanmaları gerekir.					
2. Sağlık çalışanlarının, mesleki anlamda kendilerini sürekli yenilemeleri gerektiğini düşünürüm.					
3. Sağlık çalışanlarının kendi performanslarını nasıl iyileştirebileceklerini düşünmeleri mesleki gelişimleri açısından önemlidir.					
4. Sağlık çalışanları, yeni bilgiler öğrenme konusunda istekli olurlarsa mesleklerinde daha başarılı olurlar.					
5. Sağlık çalışanları, meslekleriyle ilgili yeni gelişmeleri öğrenebilmek için kişisel çaba harcamalıdır.					
6. Kendisini sürekli geliştirmek, sağlık çalışanlarının mesleki sorumluluğudur.					
7. Mesleki uygulamalar sonrasında, kendi performanslarını değerlendiren sağlık çalışanları mesleklerinde daha başarılı olurlar.					
8. Yeni bilgiler öğrenmekten keyif alınır, mesleki açıdan kendini geliştirebilmek için önemli olduğunu düşünürüm.					
Mesleksel Öğrenmeye İstek Duyma					
9. Mesleğimle ilgili yeni bilgiler öğrenme konusunda hevesliyim.					
10. Mesleğimdeki bilgilerin yenilenmesi nedeniyle kendimi sürekli geliştirmeye çalışırım.					
11. Mesleğimle ilgili yeni bilgiler beni heyecanlandırır.					
12. Mesleğimle ilgili yeni bilgiler öğrenmek için gönüllü olarak çabalarım.					
13. Mesleğimle ilgili sevdiğim konularda kendimi daha çok geliştirmeye çalışırım.					
14. Mesleğimdeki bilgilerin yenilenmesi nedeniyle sürekli öğrenmeye gereksinim duyarım.					
Yüz Yüze Öğrenme Fırsatlarından Yararlanma					
15. Mesleğimle ilgili düzenlenen toplantılara (seminer, kurs, çalıştay vb.) katılma isteği duyarım.					
16. Mesleğimle ilgili düzenlenen toplantılara fırsat buldukça katılırım.					
17. Mesleğimle ilgili toplantılara katılmak kendimi iyi hissettirir.					
Mobil Cihazlardan Yararlanma					
18. Cep telefonumu, mesleğimle ilgili yararlı bir öğrenme aracı olarak görürüm.					

19. Cep telefonumdan, mesleğimle ilgili bir öğrenme aracı olarak faydalanırım.					
20. Cep telefonumdaki mesajlaşma uygulamalarını (WhatsApp, Telegram, BiP vb.) mesleki gelişimim için kullanırım.					
Öz Değerlendirme					
21. Çevremdekilerin (aile, arkadaş, meslektaş vb.) sağlıkla ilgili bana yönelttiği sorular, yeni bilgiler öğrenmem için beni motive eder.					
22. Mesleki bir uygulama sonrasında kendi performansımı değerlendiririm.					
23. Mesleki bir uygulama sonrasında kendi performansımı değerlendirmek, kendimi iyi hissettirir.					

Ek 5. E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği

E-ÖĞRENMEYE HAZIR BULUNUŞLUĞU ÖLÇEĞİ							
“Bana hiç uygun değil (1)” 2 3 4 5 6 “Bana tamamen uygun (7)”							
	1	2	3	4	5	6	7
Bilgisayar Öz Yeterliği							
1.Windows işletim sistemlerini rahatlıkla kullanabilirim.							
2.Elektronik bir dosyanın içeriğini (ses, müzik, metin vs.) bilgisayarda görüntüleyebilirim..							
3. Bilgisayar kullanırken karşılaştığım sorunları çözebilirim.							
4.Ofis programlarını (word, excel, power point) rahatlıkla kullanabilirim.							
5.İhtiyaç duyduğum uygulama yazılımlarını (editör, tasarım vb.) rahatlıkla kullanabilirim.							
İnternet Öz Yeterliği							
6.Web tarayıcılarını (İnternet Explorer, Google Chrome vb.) rahatlıkla kullanabilirim.							
7. Arama motorlarını (Google, Yandex vb.) rahatlıkla kullanabilirim.							
8. İnternetteki bir dosyayı kendi bilgisayarına indirebilirim.							
9. İnternette aradığım bilgiye rahatlıkla ulaşabilirim.							
Çevrimiçi İletişim Öz Yeterliği							
10.İnsanlarla etkili iletişim kurmak için internet araçlarını (e-posta, tartışma ortamları, skype vb.) rahatlıkla kullanabilirim.							
11.İnternetteki tartışma ortamlarında rahatlıkla soru sorabilirim.							
12.Yazılı iletişimde kendimi rahatlıkla ifade edebilirim (duygular, espri vb.).							
13.Cevap aradığım konularda internet araçlarını (tartışma siteleri, sosyal ağlar, e-posta vb.) kullanarak yardım isteyebilirim.							
14. İnternet ortamlarında (Skype, Google hangout, Google talk vb.) rahatlıkla sesli ya da görüntülü iletişim kurabilirim.							
Kendi Kendine Öğrenme							
15.Öğrenme eksikliklerimi belirlerim.							
16.Öğrenme hedeflerimi kendim oluştururum.							
17.Öğrenirken çalışma planımı kendim yaparım.							
18.Öğrenirken kendi çalışma planımı eksiksiz bir şekilde uygularım.							
19.Mevcut ders çalışma planımı yeni koşullara göre düzenlerim.							

20.Öğrenme sürecinde uygun kaynak ve araçları kendim belirlerim.								
21.Kendi öğrenmemden sorumlu olduğuma inanırım.								
22.Öğrenmemi gerçekleştirene kadar öğrenme isteğimi yüksek tutarım.								
Öğrenen Kontrolü								
23.İnternet ortamında bir konuyu öğrenirken öğrenme sürecimi kendim yönlendiririm								
24.İnternet ortamındaki öğrenme materyallerinden hangisi üzerine ne kadar yoğunlaşacağıma kendim karar veririm.								
25.İnternet ortamındaki öğrenme materyallerine ne zaman çalışacağıma kendim karar veririm.								
26.İnternet ortamındaki öğrenme materyallerine hangi sırada çalışacağıma kendim karar veririm.								
E-öğrenmeye Yönelik Motivasyon								
27.Dersleri internet ortamında öğrenmeye istekliyim.								
28.Dersleri internet ortamında öğrenmeye ilgi duyuyorum.								
29.Dersleri internet ortamında öğrenmek, öğrenme için etkili bir yoldur.								
30.Dersleri internet ortamında öğrenmenin zevkli olacağını düşünüyorum.								
31.Dersleri internet ortamında öğrenme konusunda kendime güvenirim.								
32.Dersleri internet ortamında işlerken düşüncelerimi diğerleri ile paylaşmayı severim.								
33.Dersleri internet ortamında işlerken hatalarımdan ders alırım.								

Ek 6. E-Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği

E-ÖĞRENME'YE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ					
KESİNLİKLE KATILMIYORUM < 1 2 3 4 5 > KESİNLİKLE KATILIYORUM					
	1	2	3	4	5
1.E-öğrenme ortamında öğrenmek isterim.					
2.E-öğrenmenin yararlı olacağını düşünmüyorum.					
3.E-öğrenme gereksizdir.					
4.E-öğrenme ile eğitim alma fikri kendimi kötü hissetmeme sebep olur.					
5.E-öğrenme eğlencelidir					
6.E-öğrenme, öğrenmeyi kolaylaştırır.					
7.E-öğrenme ile ilgili gelişmeleri takip ederim.					
8.E-öğrenme ile ders aldığımında çok fazla sorunla karşılaşacağımı düşünüyorum.					
9.E-öğrenme yaygınlaşmalıdır.					
10.E-öğrenme sosyalleşmeyi engeller.					
11.E-öğrenme ders çalışma şekline uymuyor.					
12.E-öğrenme ilgimi çeker.					
13.E-öğrenmede değerlendirme işlemi sağlıklı bir şekilde yapılamaz.					
14.E-öğrenmede yüz-yüze etkileşim olmaması beni rahatsız eder.					
15.E-öğrenme motivasyonu artırır.					
16.E-öğrenme başarıyı artırır.					
17.E-öğrenme öğrenenin üretkenliğini artırır.					
18.E-öğrenmede yeterli öğretmen desteği alabileceğimi düşünmüyorum.					
19.E-öğrenme ortamında öğrenmeyi sevmiyorum.					
20.E-öğrenme ile kendi hızımda çalışmak hoşuma gider.					

Ek 7. Yaşam Boyu Öğrenme Tutum Ölçeği Kullanım İzni

SAYBÖT Ölçeğinin Araştırma Amaçlı Kullanımı

Ozan KARACA

14.03.2023 (Sal), 13:37

GÜLSÜM EDA İNAN_2130317005

Tümünü yanıtla

Merhaba,

Ölçeği kullanmanızdan memnuniyet duyarız. Ölçek makalesine atıf yaparak kullanabilirsiniz.

Kolaylıklar dilerim.

Ek 8. E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği Kullanım İzni

YURDAGÜL ÜNAL

Alıcı: ben

Merhaba Eda,

Ölçeği kullanabilirsiniz elbette. İşinize yaramasından memnuniyet duyarız.

Yalnız ölçeğe atıf verirken bizim çalışmamızla birlikte aşağıda künyesini verdiğim çalışmaya da atıf yaparsanız iyi olur.

Tamamen aynı değil ama ölçeği geliştirirken belirttiğim çalışmadan yararlanmıştık.

Tez çalışmada başarılar dilerim,

Doç. Dr. Yurdagül Ünal

Diğer çalışmanın künyesi:

Akaslan, D., Law, E.L.-C.: Measuring Student E-Learning Readiness: A Case about the Subject of Electricity in Higher Education Institution: Heidelberg (2011)

Gönderen: Eda İnan

Gönderildi: 11 Mart 2023 Cumartesi 02:05:45

Kime: YURDAGÜL ÜNAL;

Konu: E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Gülsüm Eda İNAN
Doğum Yeri ve Yılı :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Süleyman Demirel Üniversitesi / Fizyoterapi ve Rehabilitasyon
Yüksek Lisans Öğrenimi : -

Yabancı Dil(ler) ve Düzeyi

1. İngilizce (B2)
2. Almanca (A2)

İş Denevimi

1. Yeni Renk Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi / Fizyoterapist

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar

1. Inan G.E, Baskurt F, Keskin T. Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Öğrencilerinde Sosyal Medya Kullanımı ile Akademik Başarı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi - 7.International Health Sciences and Life Congress (IHSLC)- BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ, 2024.